

“SIEVIETE UZŅĒMĒJDARBĪBĀ”

KVANTITATĪVAIS PĒTĪJUMS

© s/o *“Līdere” & “Latvijas Fakti”*

2003.gada februāris un marts

Saturs

I. Tehniskā informācija

II. Galvenie secinājumi

III. Aptaujas rezultātu analīze

1. Sava biznesa (uzņēmuma vadīšanas) uzsākšana
2. Pašreizējā situācija
3. Turpmākie nākotnes plāni

IV. Pielikums

“Demogrāfijas dati”

I. Tehniskā informācija

IZLASE:

Tika aptaujātas 202 Latvijas sievietes – uzņēmējas (uzņēmuma īpašnieces un vadītājas)

Izlases veidošanā tika izmantota “Lursoft” datu bāze

Stratifikācijas pazīmes:

- a) uzņēmējdarbības nozare
- b) uzņēmumu darbības vieta (pilsēta, rajons)
- c) uzņēmumu lielums (strādājošo skaits, apgrozījums)

METODE:

Aptauja tika veikta, izmantojot kombinēto informācijas metodi - personiskās intervijas un telefonintervijas. Konkrētas metodes izvēli noteica intervētāji, un tā bija atkarīga no respondentes prioritātēm.

Intervēšanu veica kopumā 12 “Latvijas Faktu” intervētāji. Intervēšana notika latviešu un krievu valodās.

INTERVĒŠANAS LAIKS:

24.02.2003 – 03.03.2003

Respondentu sociāli demogrāfiskie raksturojumi:

Vecums

22 – 34 gadi 9,9%
35 – 44 gadi 32,5%
45 – 54 gadi 32,5%
55 – 62 gadi 18,5%
63 gadi un vairāk 6,6%

Tautība

Latvietes: 57,6%
III. Cita tautība: 42,4%

Izglītība:

Vidējā izglītība: 43,7%
Augstākā izglītība: 56,3%

4. II. Galvenie secinājumi

1. Galvenie pamudinošie faktori biznesa uzsākšanā sievietēm ir vēlme pašai pēc sava biznesa un iespēja vairāk nopelnīt. Savukārt galvenais traucējošais šķērslis biznesa uzsākšanā bijis līdzekļu un resursu trūkums.
2. Vairākums aptaujāto sievietēm uzskata, ka sievietēm nav grūtāk kā vīriešiem uzsākt biznesu. Trešā daļa aptaujāto sievietēm pauda viedokli, ka sievietēm ir grūtāk kā vīriešiem uzsākt biznesu, kā galvenos šķēršļus nosaucot sabiedrībā valdošos aizspriedumus par sievieti biznesā, un apstākli, ka sievietei jādomā par ģimeni.
3. Prasīgums, spēja aizstāvēt savu viedokli un pastāvēt par sevi ir īpašības, kuras, pēc sievietēm uzņēmēju domām, kļuvušas izteiktākas kopš biznesa uzsākšanas. Savukārt bezrūpība, naivums un kautrīgums ir rakstura iezīmes, kuras šajā laikā vājinājušās vai zudušas. Nemainīgas palikušas tādas īpašības un vērtības kā labestīgums, dzīvespriecīgums, žēlsirdība.
4. Kā svarīgākās rakstura īpašības, kuras sievietei uzņēmējai ir palīdzējušas gūt panākumus biznesā, visbiežāk tiek nosauktas mērķtiecīgums, labestīgums un atbildības sajūta.
5. Iespēja darīt darbu, kas pašai patīk, realizēt sevi un būt neatkarīgai ir svarīgākie motīvi, kas sievieti piesaista uzņēmējdarbībai.
6. Gandrīz trīs ceturtdaļas aptaujāto sievietēm uzņēmēju daļa uzskata, ka viņas turpinās savu biznesu arī pēc Latvijas iestājas Eiropas Savienībā – viņas turpinās iesākt un cer, ka tad viņu biznesam pavērsies vairāk iespēju.
7. Dominējošā aptaujāto sievietēm uzņēmēju daļa vēlētos būt lietišķo sievietēm kluba biedres, kā arī vairāk informētas par sievietēm uzņēmējdarbībā un jaunākajām vadības metodēm.
8. Aptaujātās sievietes uzņēmējas Latvijā, neraugoties uz lielo darba slodzi un racionāli saplānojot laiku, veiksmīgi kārtu gan ģimenes sadzīves un saimnieciskās problēmas, gan pietiekoši aktīvi piedalās bērnu audzināšanā.
9. Biznesa sievietes Latvijā apzinās un akceptē esošos biznesa vides noteikumus, un ir gatavas arī turpmāk rīkoties saskaņā ar tiem un attīstīt savu biznesu (vadīt uzņēmumu).

V. Aptaujas rezultātu analīze

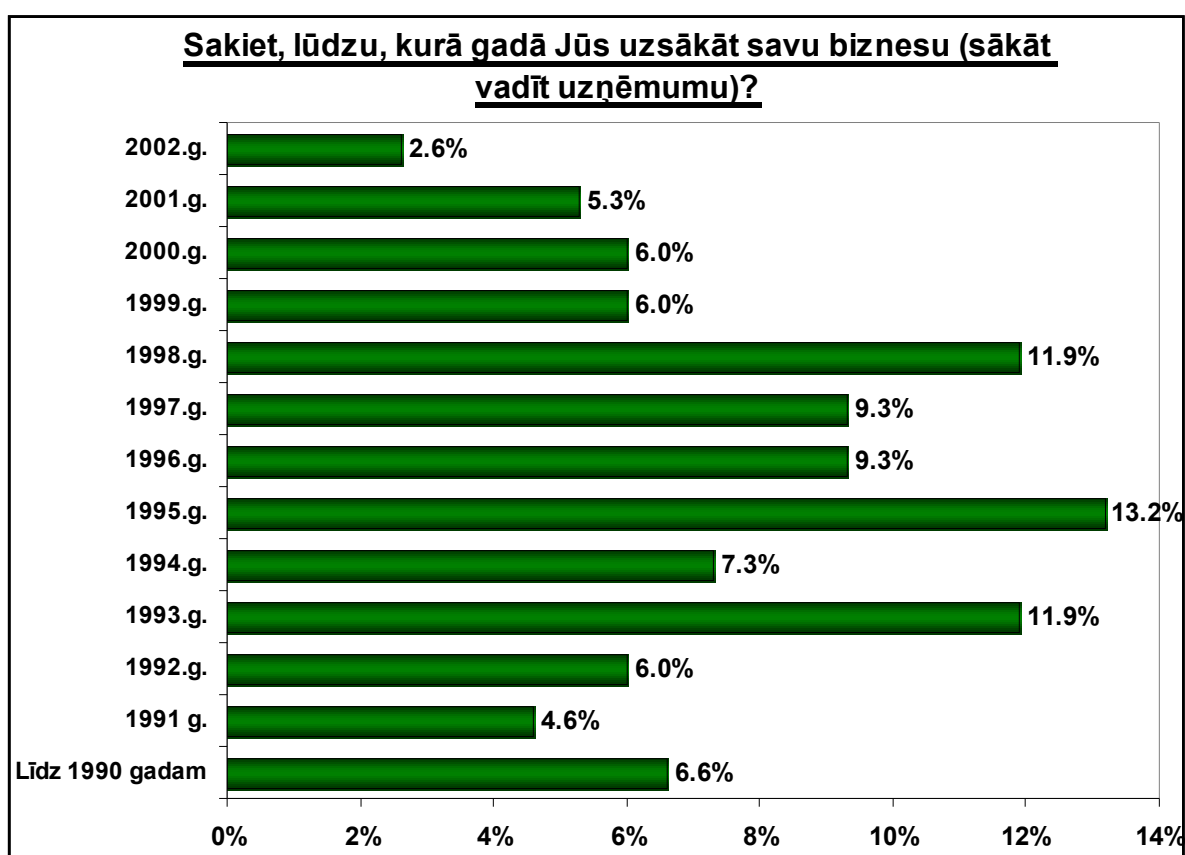
1. Sava biznesa (uzņēmuma vadīšanas) uzsākšana

1.1. Laiks, kad tika uzsākts savs business/ uzņēmuma vadīšana

Aptaujas jautājums:

“Sakiet lūdzu, kurā gadā Jūs uzsācāt savu biznesu (sākāt vadīt uzņēmumu)?”

Aptaujāto sieviešu – uzņēmēju atbildes šajā jautājumā atspoguļotas grafikā:

6. Kā redzams pēc grafika, vairākumam aptaujāto sieviešu biznesa pieredze vai pieredze vadošā amatā ir lielāka par 5 gadiem (80,1% respondentu atbildējušas, ka viņas uzsākušas savu biznesu/ vadīt uzņēmumu pirms vairāk kā 5 gadiem).

1.2. Nodarbošanās pirms biznesa uzsākšanas/ uzņēmuma vadīšanas

7.

8. Aptaujas jautājums:

9. *“Ar ko Jūs nodarbojāties pirms Jūs sākāt savu biznesu (vai sākāt vadīt uzņēmumu)?”*

Respondentu brīvi nosauktie nodarbošanās veidi pirms sava biznesa uzsākšanas vai uzņēmuma vadīšanas apkopoti grafikā nākamajā lappusē.

Jāatzīmē, ka pirms biznesa uzsākšanas (uzņēmuma vadīšanas) nestrādāja tikai 7,3% aptaujas dalībnieču (mācījās, bija mājsaimnieces vai bezdarbnieces).

Ceturtdaļa (25,1%) respondentu atbildēja, ka viņas strādāja, nespecificējot nodarbošanās veidu.

Gandrīz piektajai daļai (19,5%) aptaujas dalībnieču jau bija pieredze vadošos amatos, no kurām:

13,3% bija dažādu pašvaldības vai valsts institūciju (uzņēmumu vai iestāžu) vadītājas vai direktores;

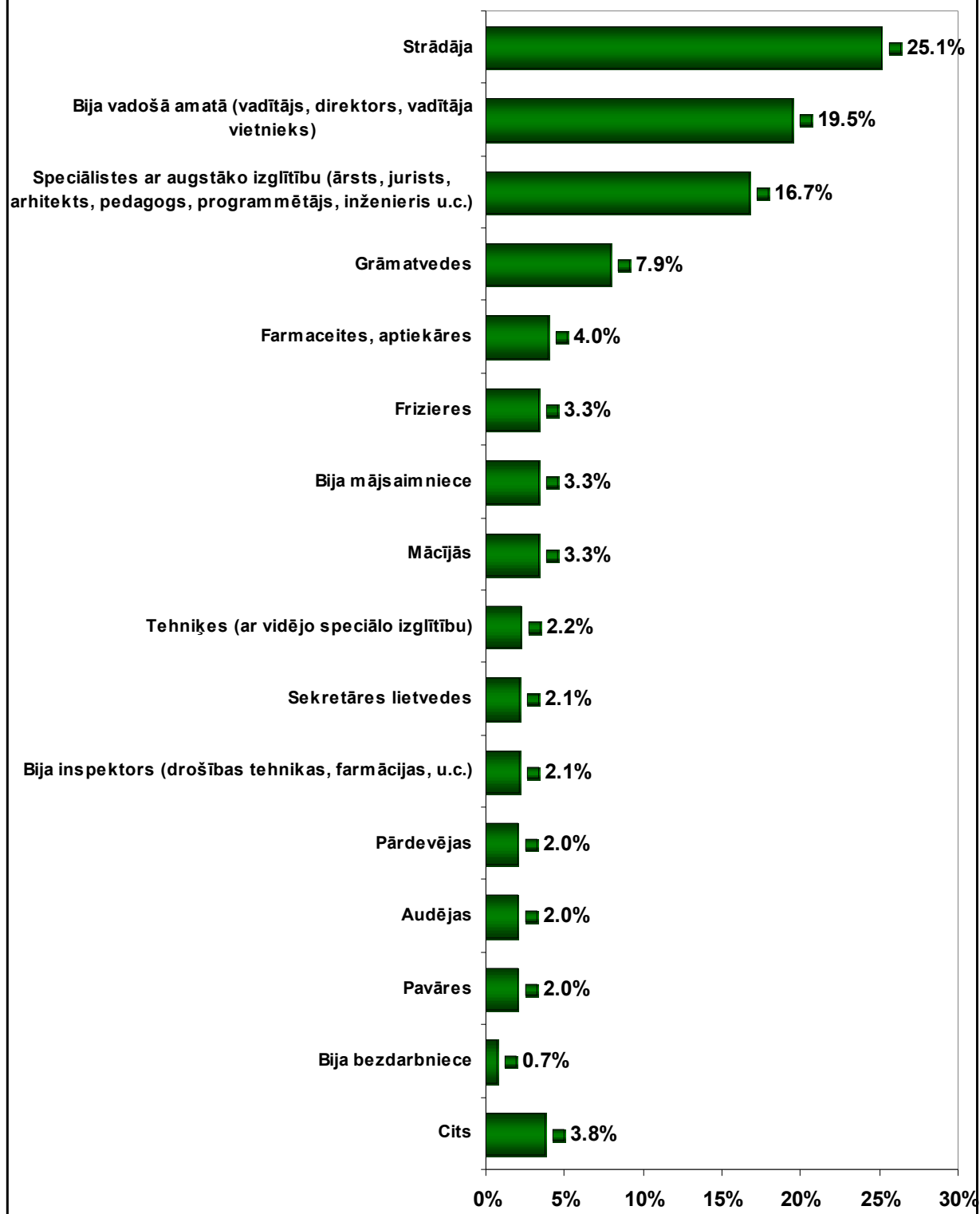
1,3% bija vadītāja vietnieki;

4,9% bija (pa vienai atbildei) - filiāles vadītāja, laikraksta vadītāja, izdevniecības redaktore, projektu vadītāja, personāla daļas vadītāja.

16,7% aptaujāto sieviešu bija nodarbinātas kā speciālistes ar augstāko izglītību dažādās profesijās (arhitekts, pedagogs, inženieris, jurists, programmētājs, psihologs, zinātniskais līdzstrādnieks, mākslinieks, agronoms, veterinārs).

Salīdzinoši biežāk kā citas profesijas, kurās respondentes bija nodarbinātas pirms sava biznesa uzsākšanas, tika nosauktas grāmatveža (7,9%) un friziera (3,3%) profesijas.

Ar ko Jūs nodarbojāties pirms Jūs sākāt savu biznesu (vai sākāt vadīt uzņēmumu)?

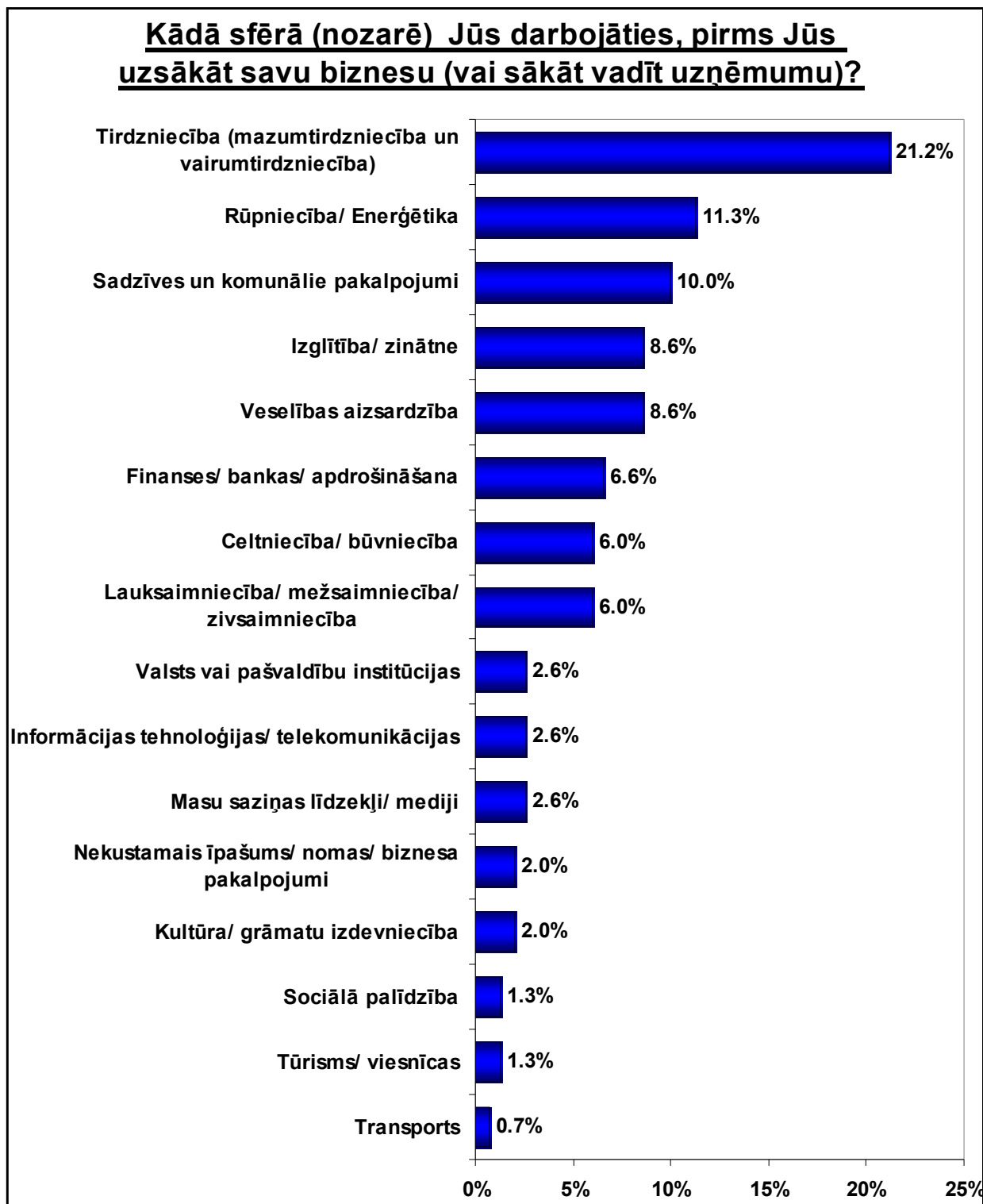

1.3. Darbības sfēra (nozare) pirms biznesa uzsākšanas/ uzņēmumu vadīšanas

Aptaujas jautājums:

“Kādā sfērā Jūs darbojāties, pirms Jūs uzsākt savu biznesu (vai sākt vadīt uzņēmumu)?”

Visbiežāk nosauktās tautsaimniecības nozares, kurās respondentes darbojās pirms sava biznesa uzsākšanas, ir tirdzniecība, rūpniecība, kā arī sadzīves un komunālo pakalpojumu sfēra.

1.4. Faktori, kas pamudināja uzsākt savu biznesu/ vadīt uzņēmumu

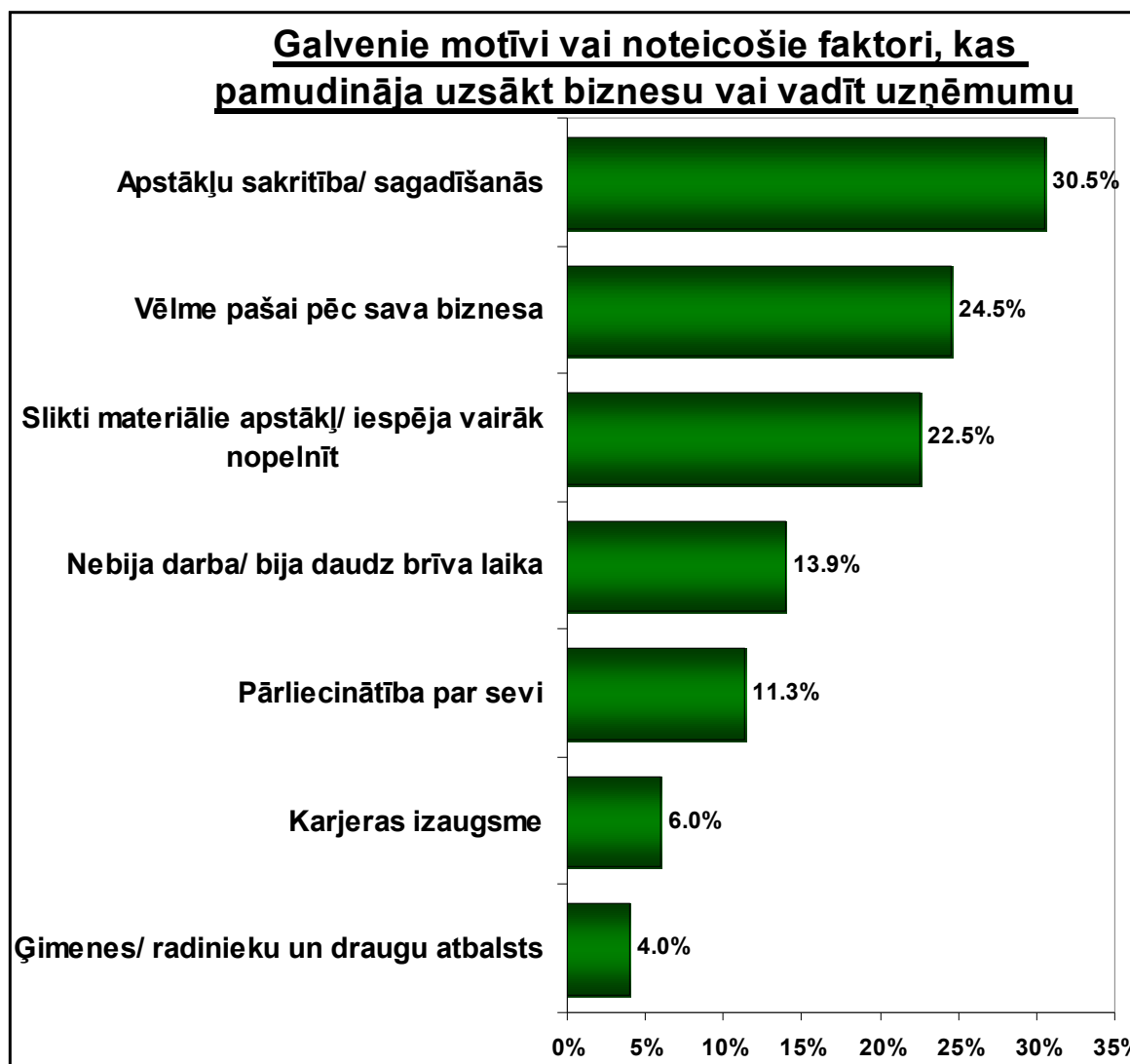

Aptaujas jautājums:

“Kādi bija galvenie motīvi vai noteicošie faktori, kas Jūs pamudināja uzsākt savu biznesu/ sākt vadīt uzņēmumu?”

Gandrīz trešā daļa aptaujas dalībnieču norāda, ka viņas uzsākušas savu biznesu vai vadīt uzņēmumu apstākļu sakritības, sagādīšanās rezultātā.

Respondentu šodienas skatījumā galvenie veicinošie faktori, lai uzsāktu savu biznesu bija vēlme pašai pēc sava biznesa, kā arī iespēja nopelnīt:

Aptaujas dalībnieces minējušas arī citus motivējošus faktoros (kurus varētu apzīmēt kā “ārējus”, un kas saistīti gan ar politiskās, gan ekonomiskās situācijas maiņu valstī):

“valsts iekārtas maiņa”; “valdības maiņa”;

“uzņēmumu likvidācija”; “uzņēmumiem nebija nekādu attīstības perspektīvu”;

“valsts uzņēmumu izjukšana”; “radās labvēlīga vide biznesa attīstībai”.

1.5. Traucējošie šķēršļi biznesa uzsākšanā / uzsākot vadīt uzņēmumu

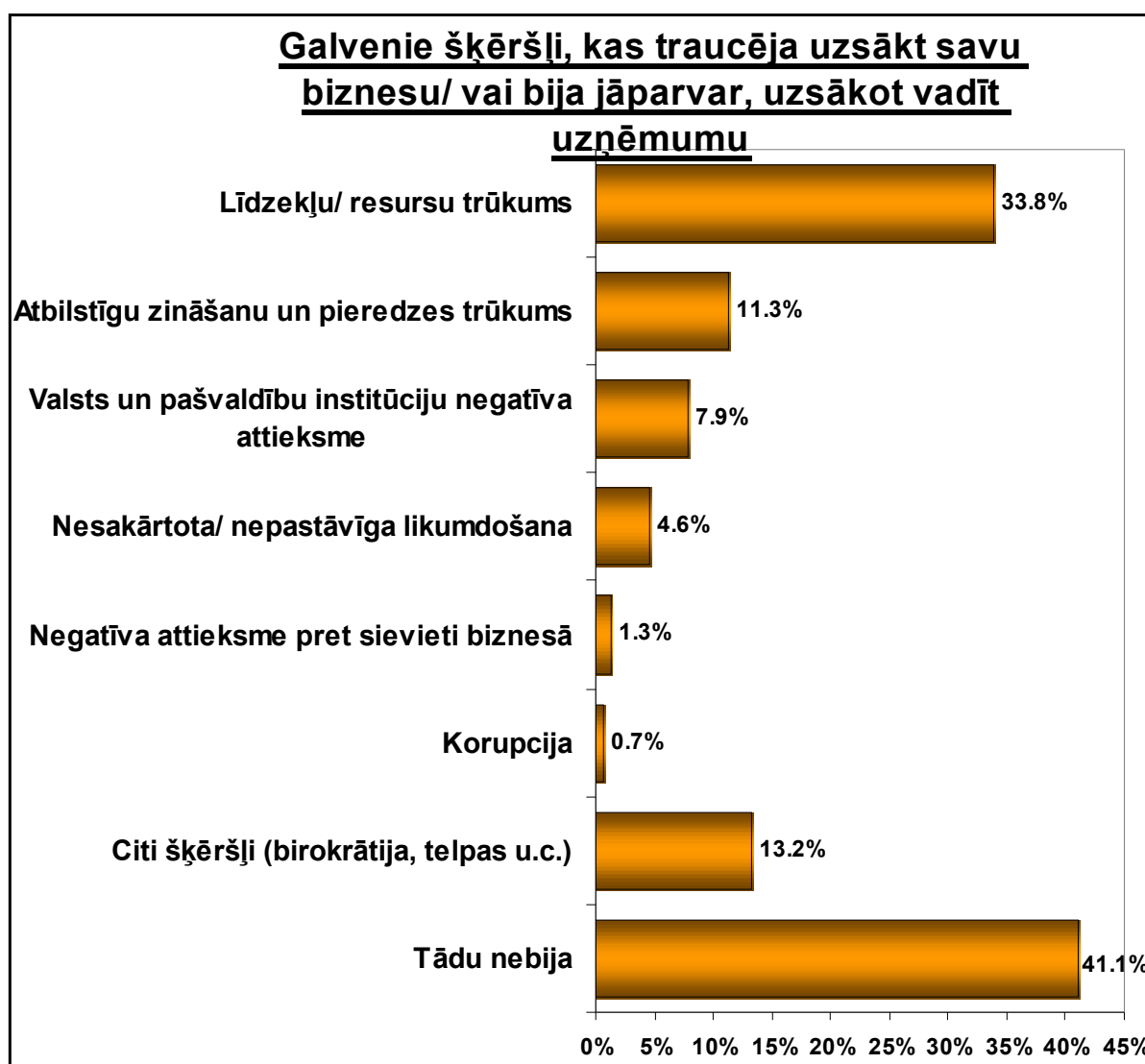
Aptaujas jautājums:

“Kādi bija galvenie šķēršļi, kas Jums traucēja uzsākt savu biznesu, vai bija jāpārvar, uzsākot vadīt uzņēmumu?”

41,1% aptaujāto sieviešu uzņēmēju uzskata, ka tādu šķēršļu nebija.

Trešā daļa (33,8%) aptaujas dalībnieču kā nopietnāko šķēršli biznesa uzsākšanā atceras līdzekļu un resursu trūkumu, un 11,3% kā svarīgāko šķēršli nosauca atbilstīgu zināšanu un pieredzes trūkumu.

Līdzās nākamajā grafikā atainotajiem biežāk atzīmētajiem šķēršļiem respondentes nosauca arī tādus kā augsti nodokļi, sertifikācijas un licencēšanas procedūras, birokrātija un formalitātes dibinot uzņēmumu, nesaliedēts darba kolektīvs (uzsākot vadīt uzņēmumu).

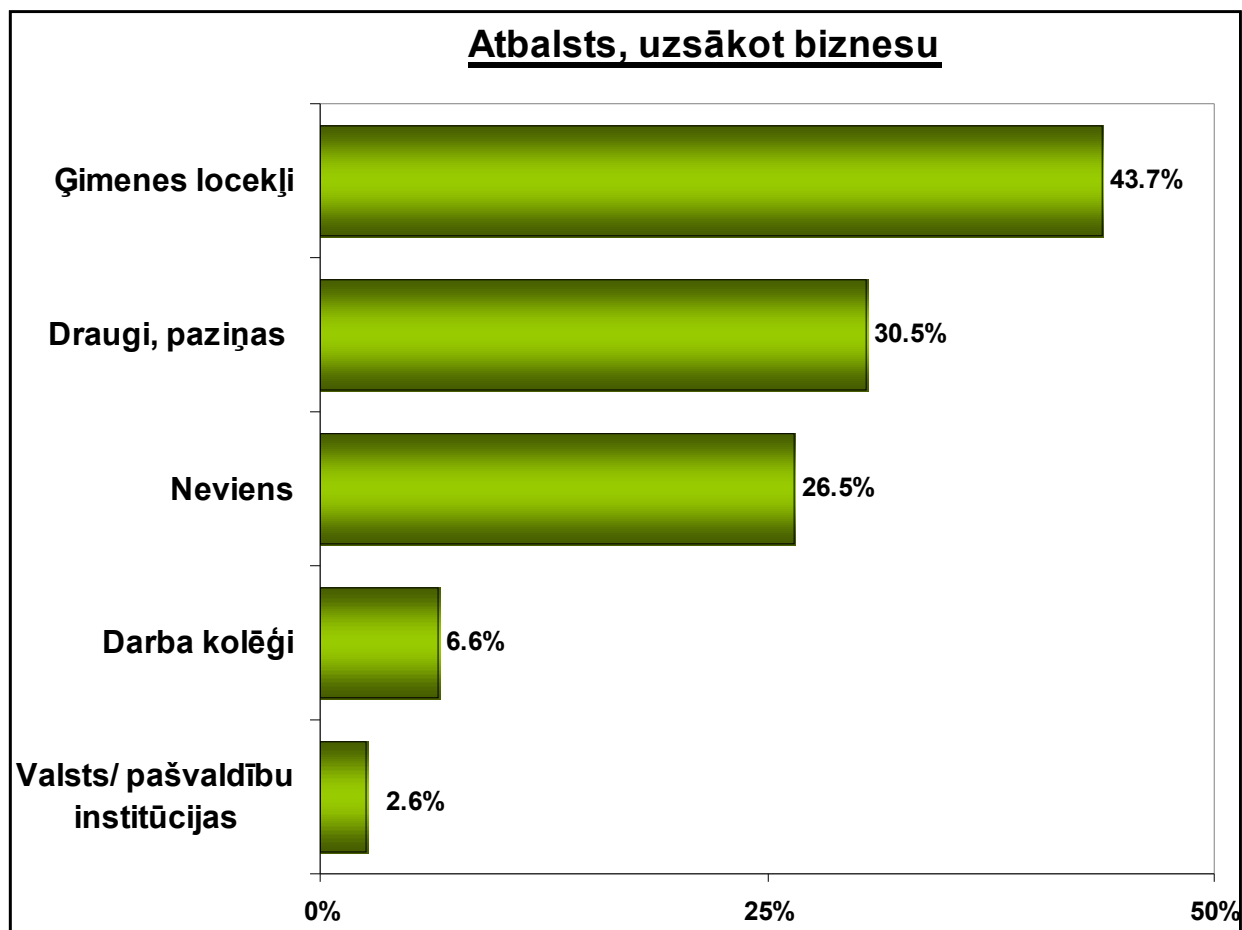
1.6. Atbalsts uzsākot biznesu/ sākot vadīt uzņēmumu

Aptaujas jautājums:

“Kas Jums palīdzēja un atbalstīja Jūs, kad Jūs uzsākāt savu biznesu/ sākāt vadīt savu uzņēmumu?”

Ģimenes locekļi, draugi un paziņas, darba kolēģi aptaujas dalībniecēm snieguši nozīmīgāko atbalstu biznesa uzsākšanā (vai uzsākot vadīt uzņēmumu).

26,5% aptaujāto sieviešu uzņēmēju minējušas, ka viņām neviens nav palīdzējis. Tikai 2,6% respondentu atzīmējušas, ka viņas atbalstījušas valsts un pašvaldību institūcijas. Viena aptaujas dalībniece, atbildot uz šo jautājumu, min atbildi “investors no Vācijas”; un vēl viena respondente atzīmē, ka viņai palīdzējuši “visi”:

1.7. Sava biznesa (uzņēmuma vadīšanas) uzsākšanas grūtības vīriešiem un sievietēm

Aptaujas jautājums:

“Vispārīgi runājot, pēc Jūsu domām, vai sievietei ir grūtāk kā vīrietim uzsākt savu biznesu/ vadīt uzņēmumu?”

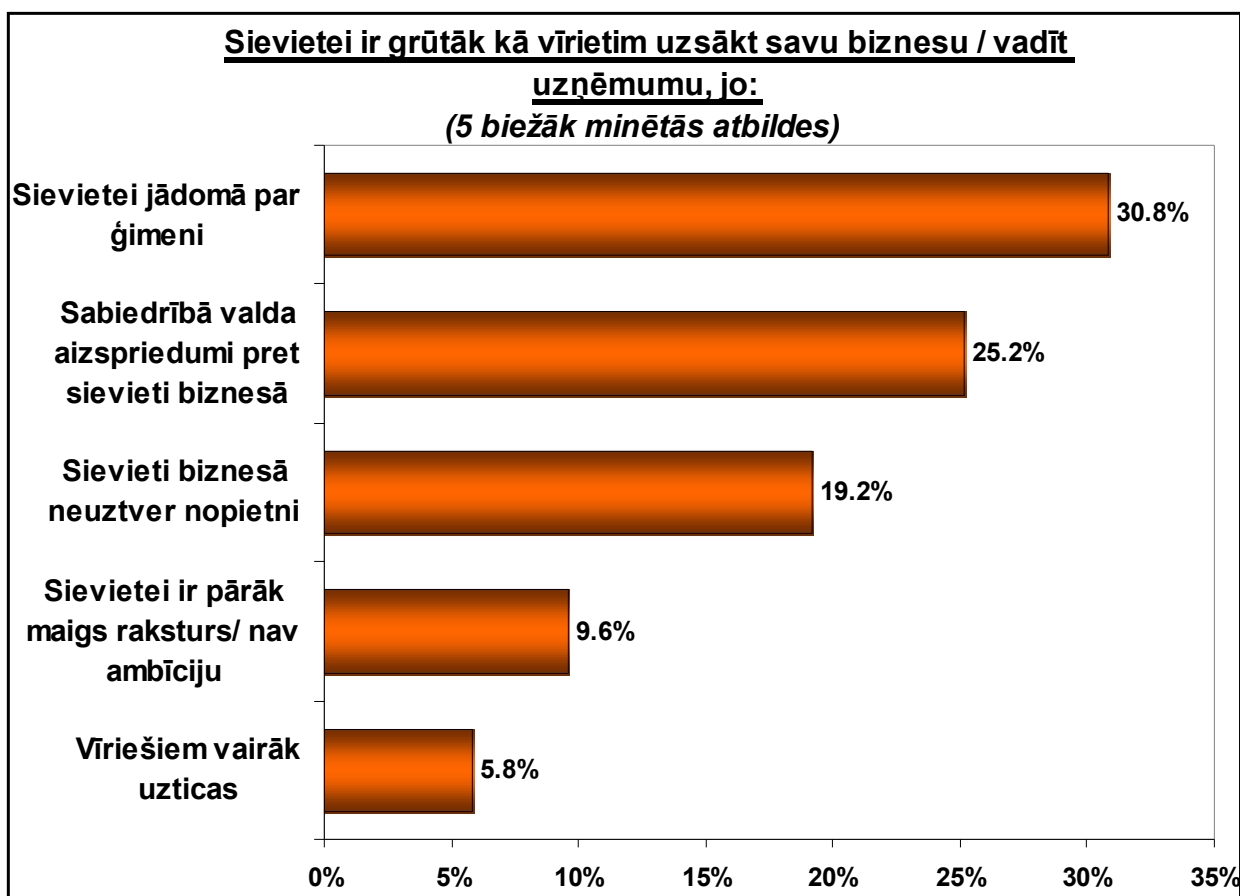
Vairāk kā puses (54,3%) aptaujāto sieviešu uzņēmēju skatījumā sievietēm nav grūtāk kā vīriešiem uzsākt savu biznesu vai vadīt uzņēmumu, savukārt trešā daļa (34,4%) aptaujas dalībnieču ir pretējos uzskatos:

Respondentes tika lūgtas paskaidrot savu viedokli, un viņu brīvi formulētās atbildes anketu apstrādes laikā tika apkopotas un apvienotas grupās pēc to jēdzieniskās nozīmes.

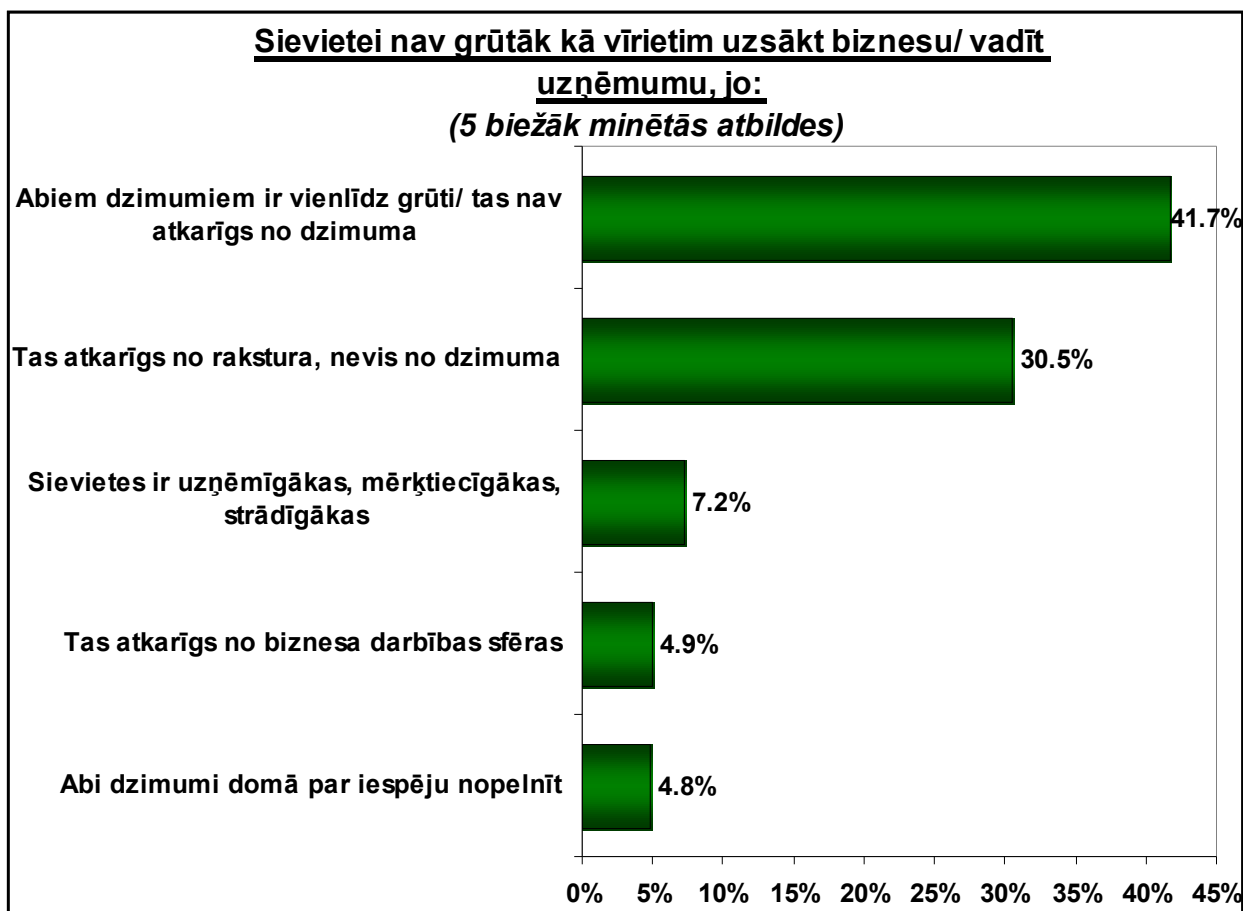
Aptaujas dalībnieces, kuras pauda viedokli, ka sievietēm ir grūtāk kā vīriešiem uzsākt biznesu, visbiežāk savus uzskatus paskaidroja, minot, ka:

- sievietēm ir jādomā par ģimeni (“ģimenes apstākļu dēļ”; “mazu bērnu dēļ”; “sievietēm daudz darba mājās”);
- to nosaka sieviešu un vīriešu atšķirīgās tipiskākās rakstura īpašības un iezīmes (“sievietēm nav ambīciju”, “sievietēm grūtāk apgūt tehniskas iemaņas”, “sievietes ir konservatīvākas un pretojas jaunajam”; “vīriešiem ir vairāk spēka”; “sievietes ir emocionālākas”; “sievietēm ir pārāk mīksts raksturs”; “vīriešiem vieglāk risināt organizatoriskus jautājumus”);
- arī sabiedrības attieksme, uzskati par sievietes lomu ģimenē un biznesā ir apgrūtinājoši faktori, sievietēm uzsākot uzņēmējdarbību (“sabiedrība uzskata, ka ģimenē galvenajam pelnītājam jābūt vīrietim”; “sabiedrībā valda uzskats, ka sievietei nav pa spēkam vīriešu lietas”; “business ir vīriešu joma”; “sabiedrība ir prasīgāka pret sievieti”; “vīriešiem ir savs slēgtais loks, kurā tie sievietes neielaiž”).

Aptaujas dalībnieces, kuras pauda viedokli, ka sievietēm nav grūtāk kā vīriešiem uzsākt biznesu, visbiežāk savus uzskatus paskaidroja, minot, ka:

- biznesu uzsākt un vadīt abiem dzimumiem ir vienlīdz grūti (“*biznesā nav dzimuma*”; “*tas nav atkarīgs no dzimuma*”; “*bankrotē kā sievietes, tā vīrieši*”; “*ikviens var tikt galā*”; “*abiem dzimumiem ir vienlīdz grūti*”; “*biznesa likumi visiem vienādi*”);
- tas drīzāk atkarīgs no rakstura, nevis no dzimuma - atsevišķas sieviešu rakstura īpašības un iezīmes veicina uzsākt biznesu un palīdz sievietei vadītājai (*sieviete ir “mērķtiecīgāka”, “stiprāka”, “lielāka cīnītāja”, “reālāka”, “strādīgāka”, “enerģiskāka”, “savāktāka”, “uzņēmīgāka”, “vieglāk kontaktējas*”);
- atbildības sajūta par ģimeni, iespēja nopelnīt bieži vien ir noteicošie veicinošie faktori, kas rosina gan sievietes, gan vīriešus pievērsties biznesam un noturēties tajā;
- grūtības uzsākt biznesu vai vadīt uzņēmumu atkarīgas arī no biznesa darbības sfēras, uzņēmuma lieluma –respondentes atzīmē, ka mazus uzņēmumus apkalpojošā sfērā nereti vieglāk vadīt tieši sievietēm.

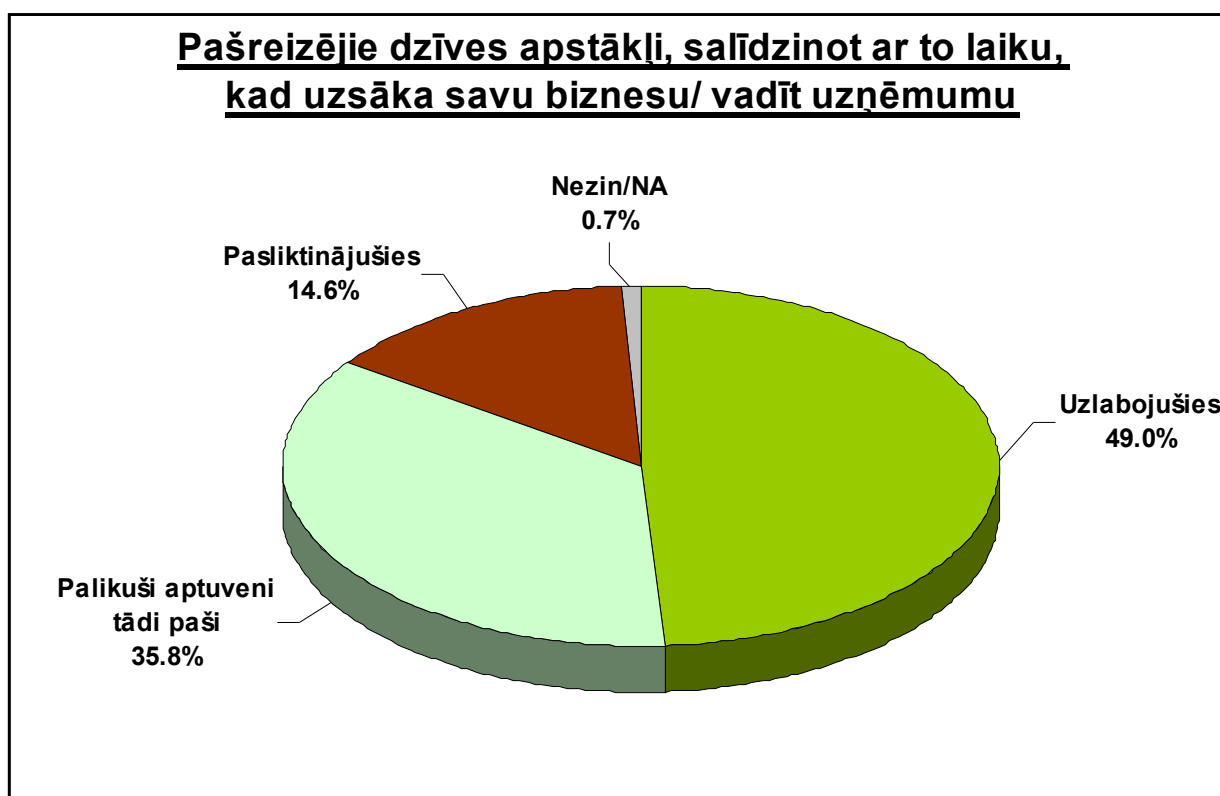
2. Pašreizējā situācija

2.1. Pašreizējie dzīves apstākļi, salīdzinot ar laiku pirms sava biznesa uzsākšanas

Aptaujas jautājums:

“Ja Jūs salīdzinātu savus pašreizējos dzīves apstākļus, ar laiku pirms Jūs uzsākt savu biznesu vai sākāt vadīt uzņēmumu, vai Jūs teiktu, ka tie ir uzlabojušies, palikuši aptuveni tādi paši vai kļuvuši sliktāki?”

Gandrīz puses (49,0%) aptaujāto sieviešu vadītāju šodienas skatījumā viņu pašreizējie dzīves apstākļi ir uzlabojušies, salīdzinot ar to laiku, kad viņas uzsāka savu biznesu (vadīt uzņēmumu). Mazliet vairāk kā trešās daļas (35,8%) respondentu uzskatos viņu pašreizējie dzīves apstākļi palikuši nemainīgi, savukārt situācija šķiet pasliktinājusies 14,6% aptaujas dalībnieču.

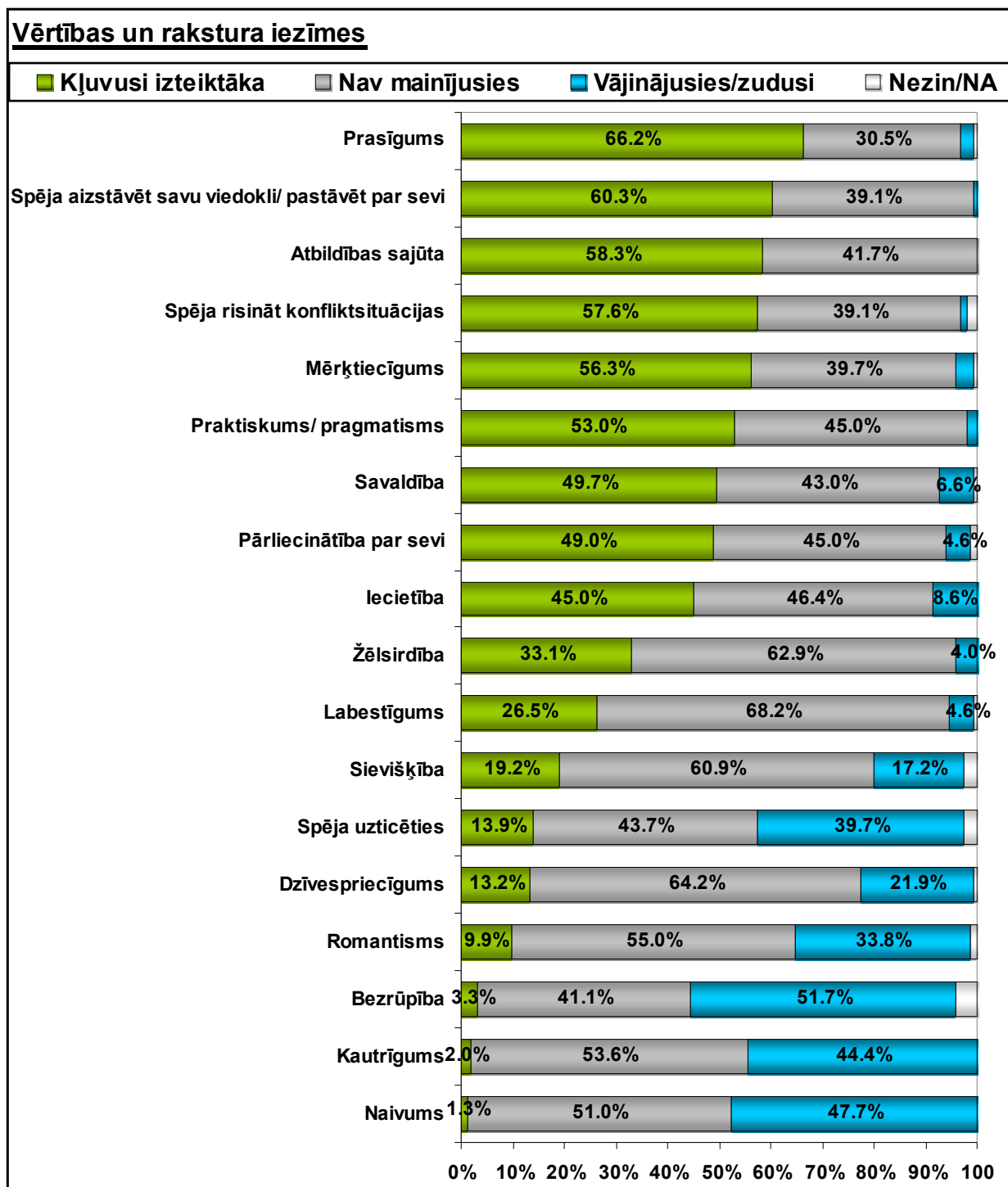

2.2. Biznesa sievietes vērtības un rakstura iezīmes

Aptaujas jautājums:

“Domājot par biznesa sievietes vērtībām un rakstura iezīmēm, sakiet, lūdzu, kā Jums šķiet, vai šajā laikā, kopš Jūs uzsācāt savu biznesu/ vadāt uzņēmumu, sekojošās rakstura īpašības Jums ir kļuvušas izteiktākas un pastiprinājušās, tās ir vājinājušās /zudušas vai arī tās nav mainījušās?”

Iegūtie rezultāti šajā jautājumā apkopoti grafikā:

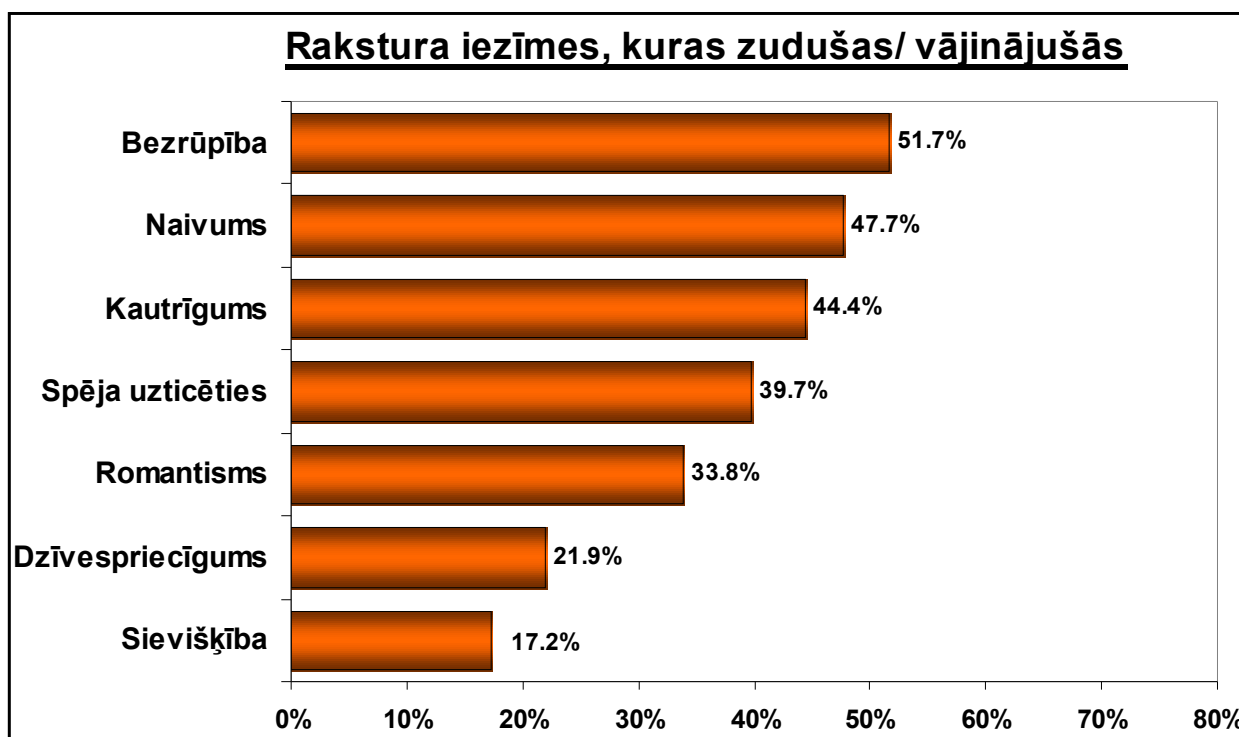

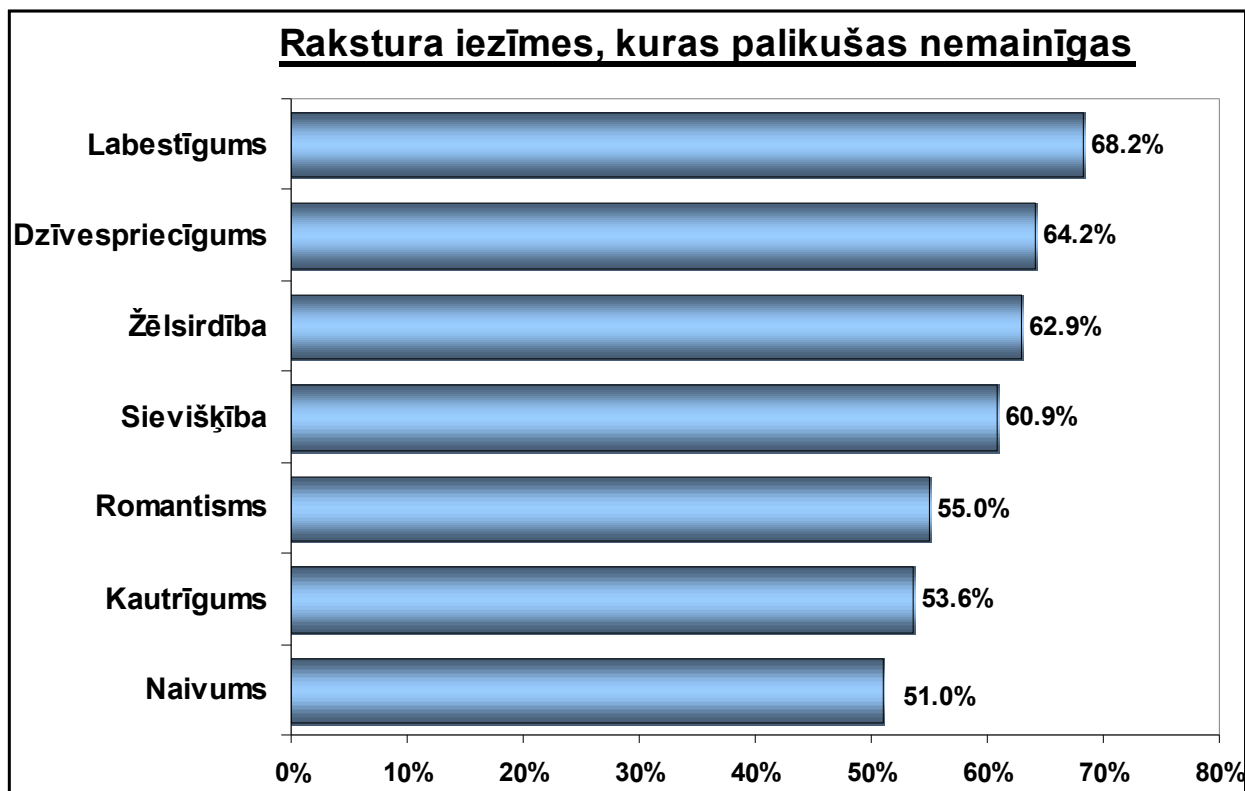
Vairāk kā puse aptaujāto sieviešu uzņēmēju (vadītāju) kā rakstura iezīmes, kuras kļuvušas izteiktākas un pastiprinājušās, nosauc prasīgumu, spēju aizstāvēt sevi un pastāvēt par sevi, atbildības sajūtu, mērķtiecīgumu un spēju risināt konfliktsituācijas.

Savukārt, kā rakstura iezīmes, kuras vājinājušās vai zudušas, respondentes visbiežāk nosauc bezrūpību, naivumu un kautrīgumu.

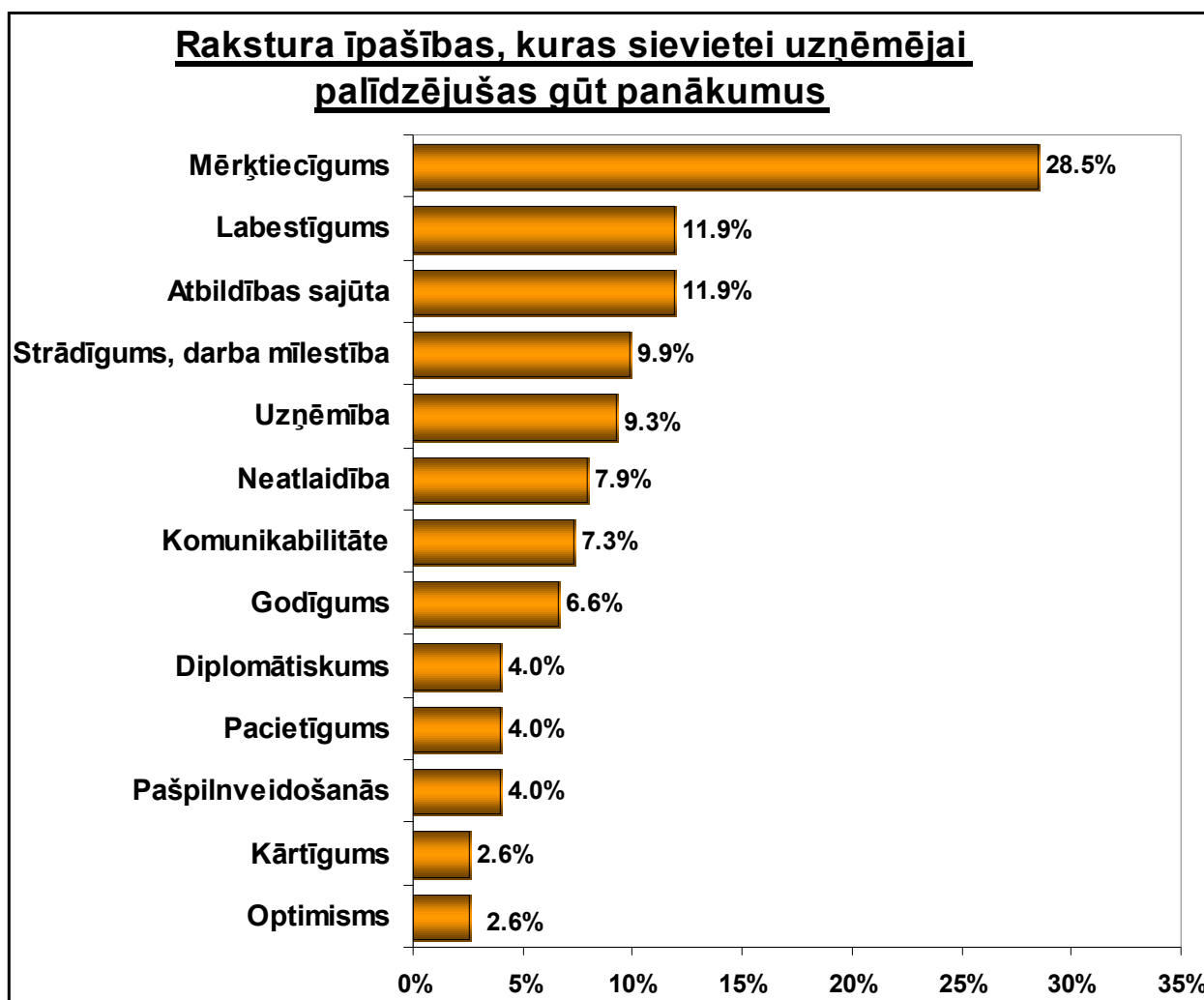
Nemainīgas vērtības un rakstura iezīmes šajā laikā kopš biznesa uzsākšanas/uzņēmuma vadīšanas vairāk kā puses aptaujāto sieviešu uzņēmēju (vadītāju) skatījumā palikušas labestīgums, dzīvespriecīgums, žēlsirdība, sievišķība, romantisms, kautrīgums un naivums.

Aptaujas jautājums:

“Nosauciet, lūdzu, kuras divas no savām rakstura īpašībām vai vērtībām Jūs pati vērtējat vispozitīvāk - kas Jums kā sievietei palīdzējušas pielāgoties un gūt panākumus uzņēmējdarbībā?”

Kopumā respondentes brīvi nosauca 67 rakstura īpašības un personības iezīmes, kuras viņām palīdzējušas gūt panākumus uzņēmējdarbībā. Respondentu biežāk nosauktās rakstura īpašības atainotas nākamajā grafikā.

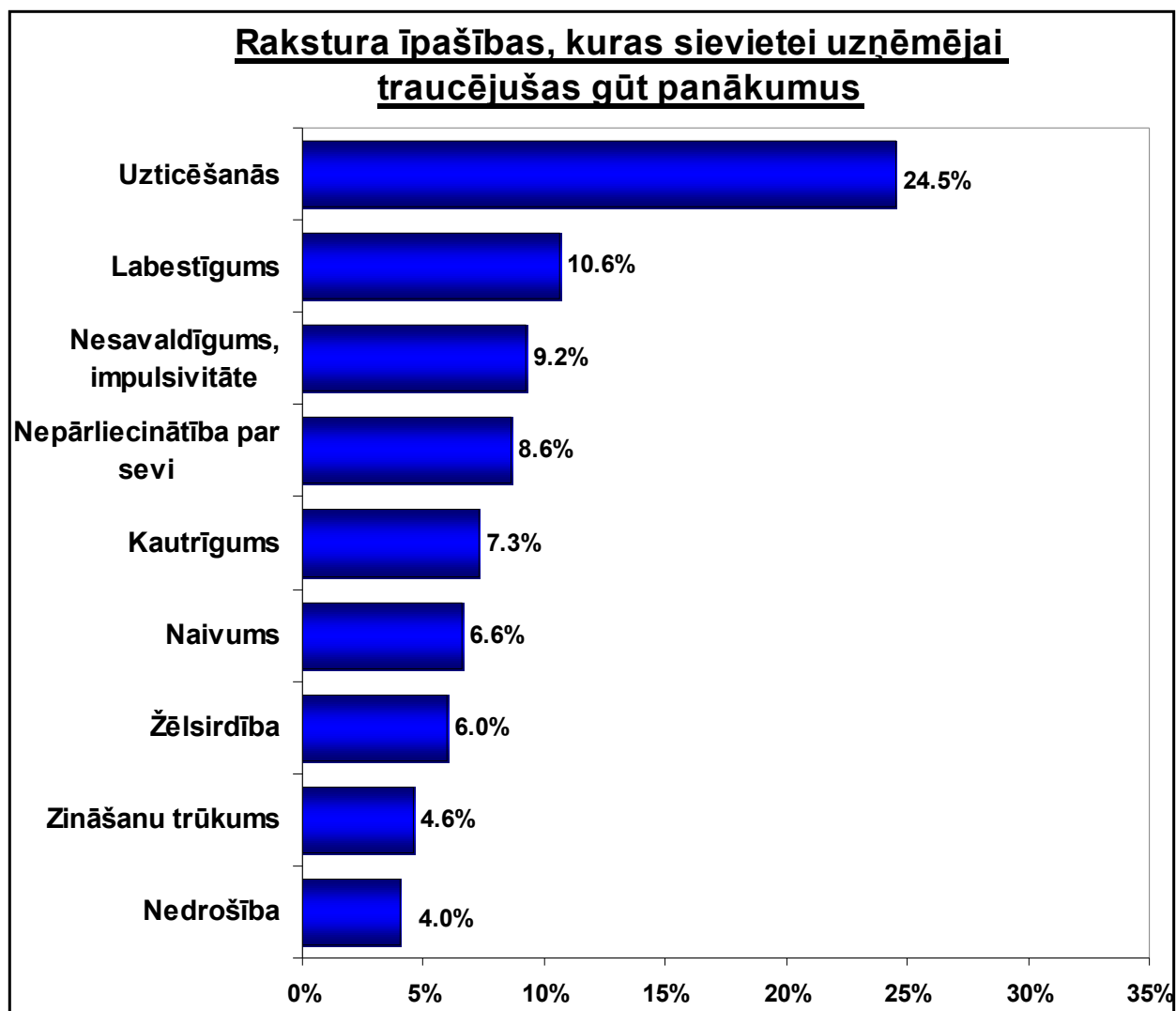

Citas rakstura īpašības, personības iezīmes un vērtības, kuras tiek nosauktas retāk, ir – *atsaucība, patstāvība, uzdrošināšanās, praktiskums, līdzietība, žēlsirdība, cilvēcīgums, prasme klusēt, spēja pārvarēt sevī sliktās īpašības, uzstājība, ātra uztvere, centība, rūpēšanās par savu ārējo izskatu, precizitāte, uzticīgums, sievišķība, šarms, spēja nezaudēt cerību, spēja pārvarēt grūtības, spēja analizēt situāciju, gādīgums, spītība, spēja pielāgoties, rakstura stingrība, doto solījumu pildīšana, humora izjūta, pienākuma apziņa, spēja samierināties ar zaudējumu, u.c..*

Aptaujas jautājums:

“Un kuras divas Jūsu rakstura īpašības vai vērtības Jums ir visvairāk traucējušas?”

Kopumā respondentes brīvi nosauca 66 rakstura īpašības un iezīmes, kuras viņām visvairāk traucējušas gūt panākumus. Respondentu biežāk nosauktās rakstura īpašības atainotas nākamajā grafikā. Jāatzīmē, ka uzticēšanās un labestīgums ir rakstura īpašības, kuras ir gan traucējušas, gan palīdzējušas sievietēm uzņēmējām.

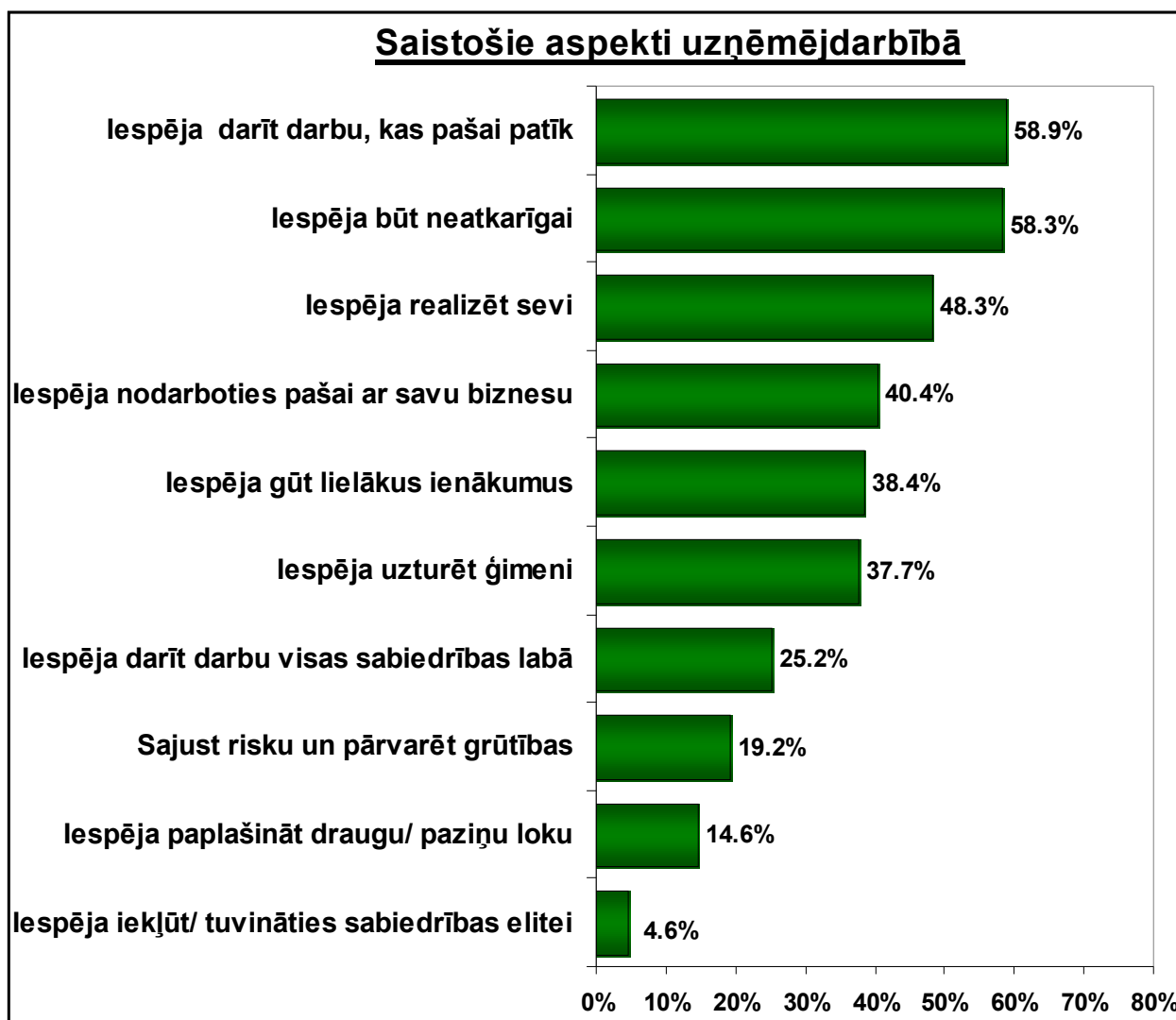
Citas rakstura īpašības, personības iezīmes un vērtības, kuras tiek nosauktas retāk, ir – *pārmērīga iejūtība, neiecietība, nespēja pateikt “nē”, nespēja saprast cilvēkus, zināšanu trūkums, piekāpība, nespēja saplānot laiku, inertums, maigums, bailes riskēt, lētticība, nekonsekvence, godīgums, slinkums, nespēja adekvāti uztvert stresa situācijas, mazvērtības komplekss, diplomātiskuma trūkums, svārstīgums, u.c..*

2.3. Saistošie aspekti uzņēmējdarbībā

Aptaujas jautājums:

“Sakiet lūdzu, kādi no sekojošiem aspektiem Jums kā biznesa sievietei, sievietei uzņēmējai, šķiet saistoši uzņēmējdarbībā?”

Vairāk kā pusei no aptaujātajām sievietēm kā saistoši aspekti uzņēmējdarbībā šķiet iespēja darīt darbu, kas pašam patīk un iespēja būt neatkarīgai:

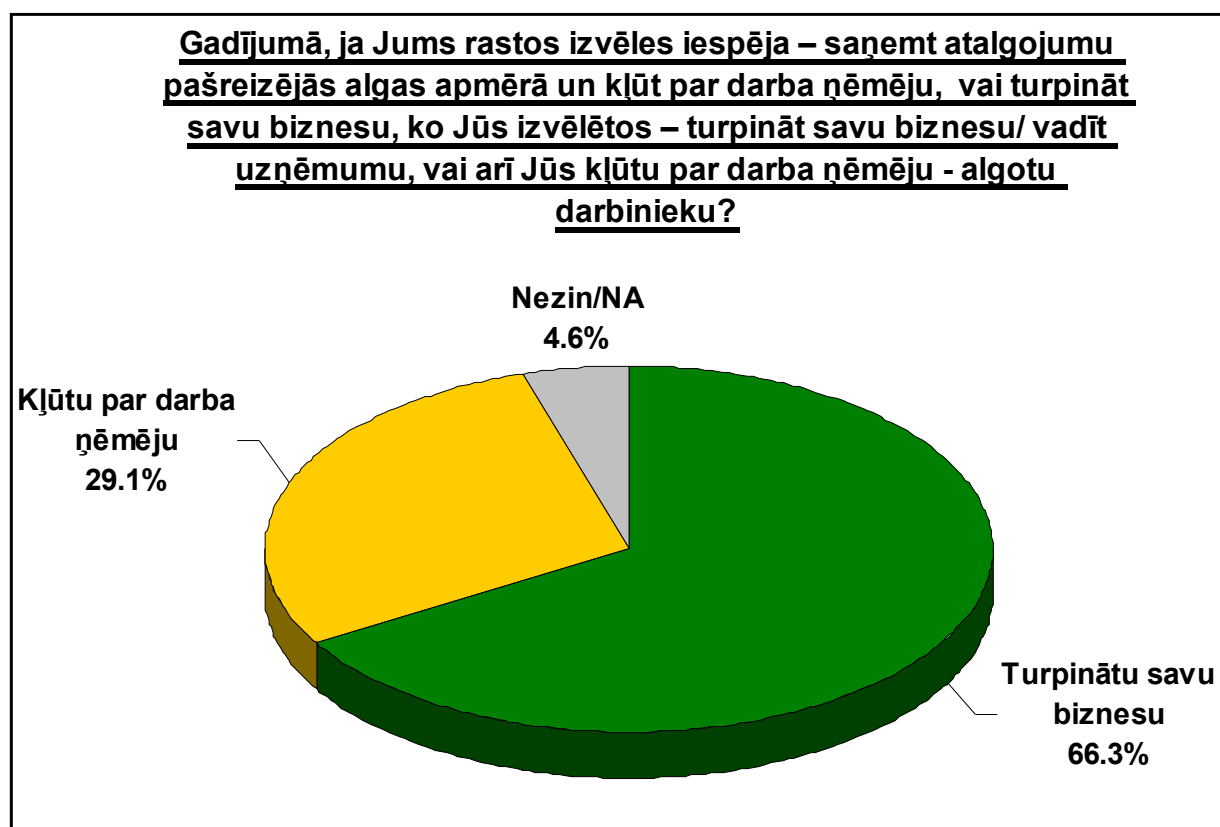

Aptaujas jautājums:

“Gadījumā, ja Jums rastos izvēles iespēja – saņemt atalgojumu pašreizējās algas apmērā un kļūt par darba ņēmēju, vai turpināt savu biznesu, ko Jūs izvēlētos – turpināt savu biznesu/ vadīt uzņēmumu, vai arī Jūs kļūtu par darba ņēmēju - algotu darbinieku?”

Gadījumā, ja rastos izvēles iespēja – saņemt atalgojumu pašreizējās algas apmērā un kļūt par darba ņēmēju, vai turpināt savu biznesu, divas trešdaļas aptaujas dalībnieces tomēr izvēlētos turpināt savu biznesu/ vadīt uzņēmumu.

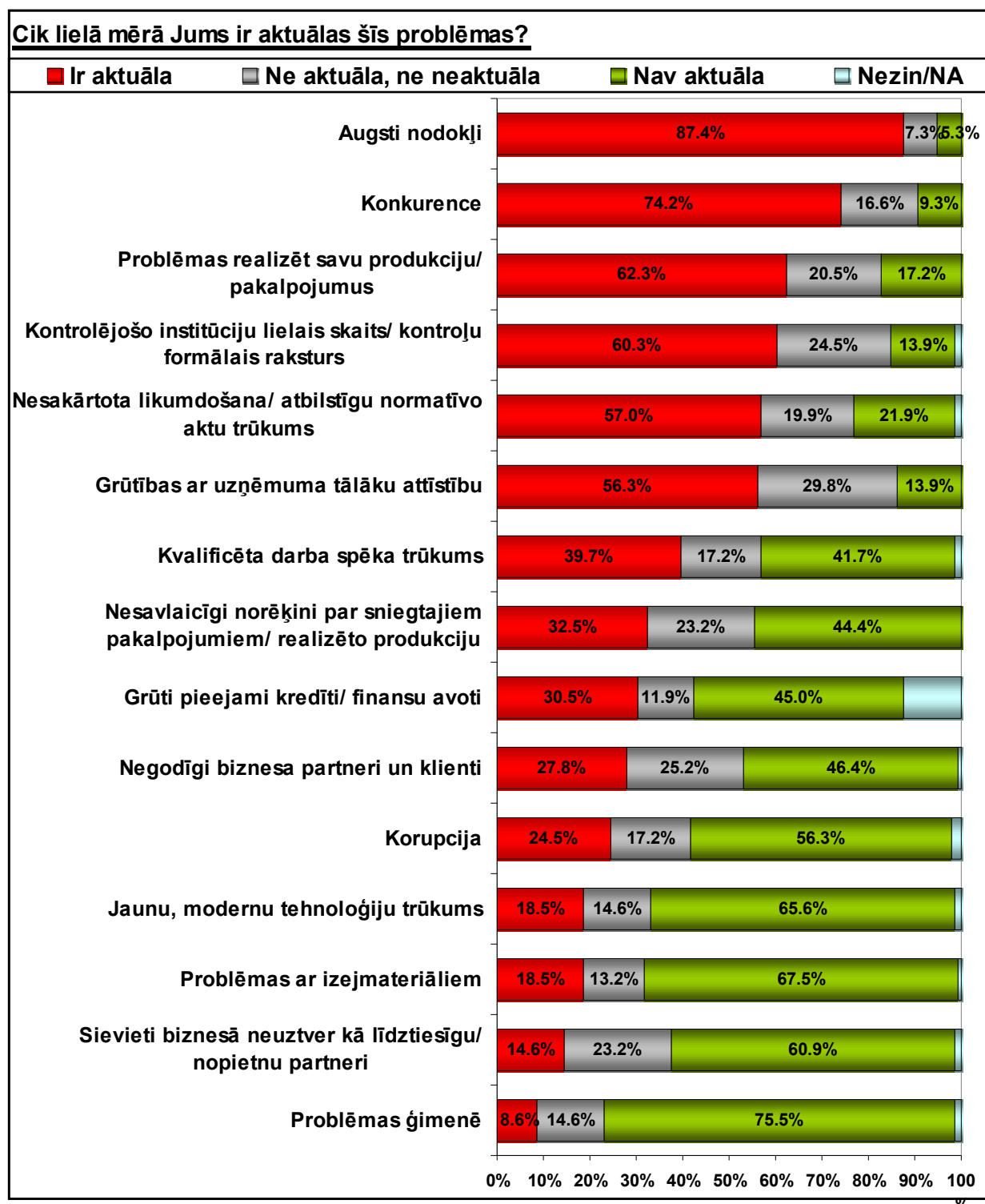
Acīmredzot, biznesa sievietes Latvijā apzinās un akceptē esošos biznesa vides noteikumus, un ir gatavas arī turpmāk rīkoties saskaņā ar tiem un attīstīt savu biznesu (vadīt uzņēmumu).

2.4. Problēmas, ar kurām nākas saskarties sievietei uzņēmējdarbībā Aptaujas jautājums:

“Tagad es Jums nolasīšu dažādus apgalvojumus – iespējamās problēmas, ar kurām nākas saskarties biznesā. Sakiet lūdzu, cik lielā mērā Jums šīs problēmas ir aktuālas? Lūdzu, novērtējiet šo problēmu aktualitāti 5 punktu skalas ietvaros. “1” šajā skalā nozīmētu “nav aktuāla”, bet “5” nozīmētu “ļoti aktuāli”?”

Rezultātu apkopojums šajā jautājumā atspoguļots nākamajā grafikā:

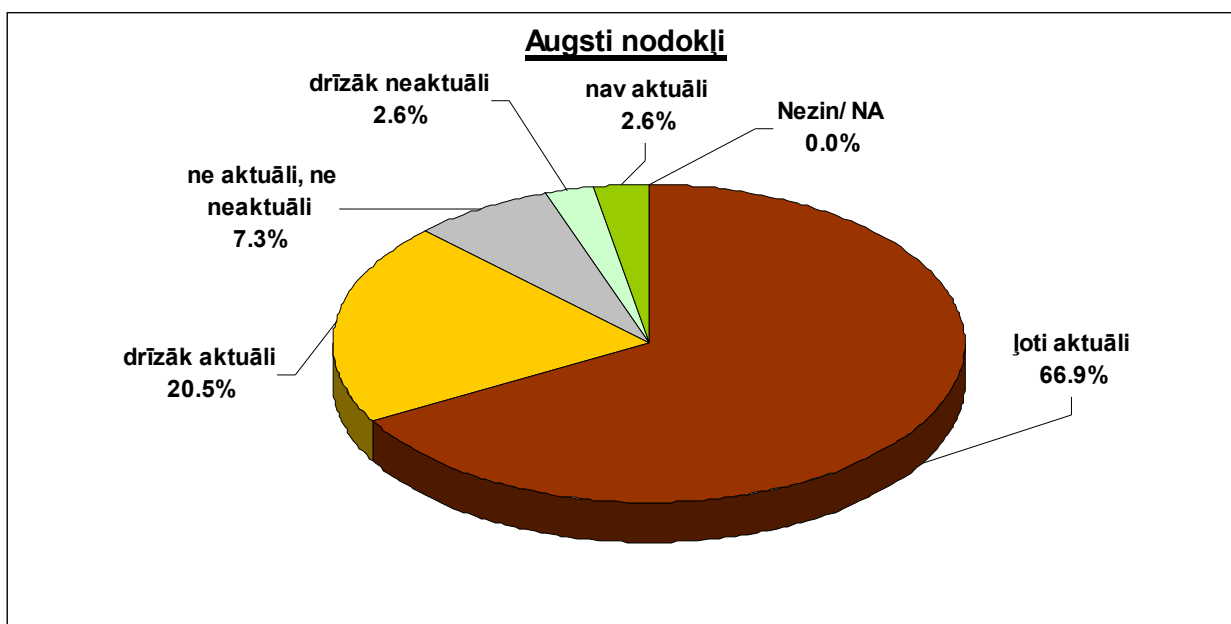
Kā aktuālākās problēmas, ar kurām sievietēm uzņēmējām (vadītājām) nākas saskarties biznesā, tiek nosauktas - augstie nodokļi (min 87,9% aptaujas dalībnieču), konkurence (min 74,2%), grūtības realizēt savu produkciju (min 62,3%).

Vismazāk traucējoši aptaujātajām sievietēm ir sarežģījumi ģimenē (kā neaktuālu problēmu to min trīs ceturtdaļas aptaujāto).

Tālākajā tekstā katra no problēmām tiks analizēta detalizētāk. Vispirms sīkāk tiks analizētas tās sešas problēmas, kuras respondentes biežāk minējušas kā aktuālas:

2.4.1. Augsti nodokļi

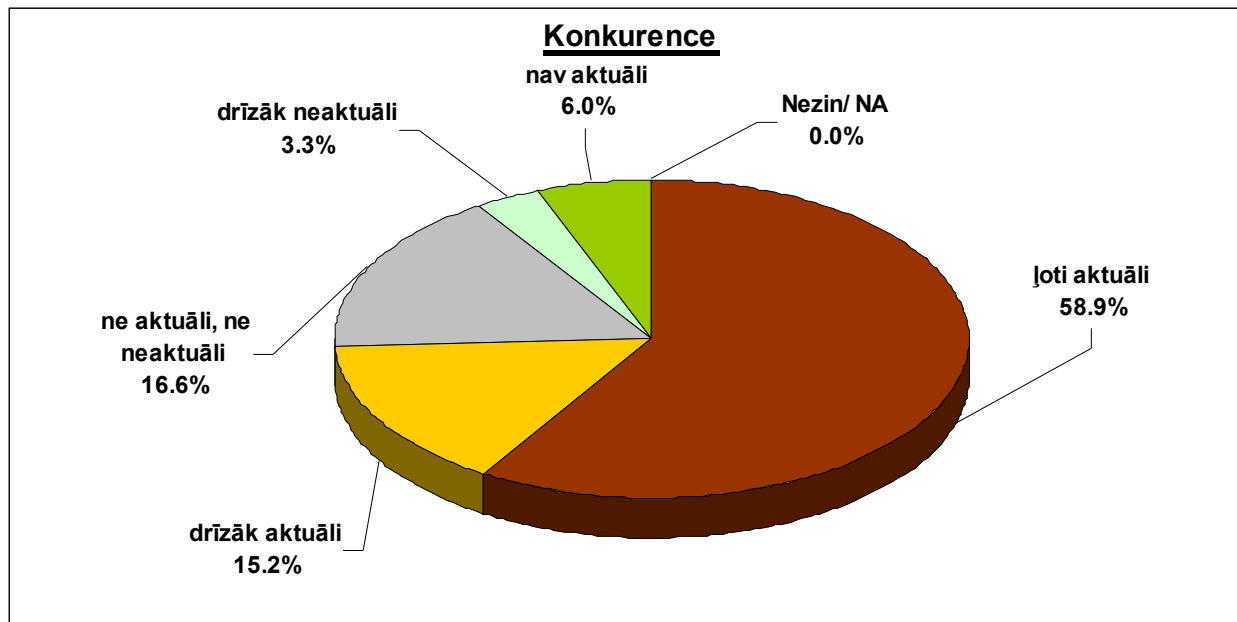
Šī problēma aptaujas dalībniecēm šķiet visaktuālākā, to minējušas 87,9% aptaujas dalībnieču. Divas trešdaļas (66,9%) aptaujāto sieviešu uzņēmēju šo problēmu min kā “ļoti aktuālu”.

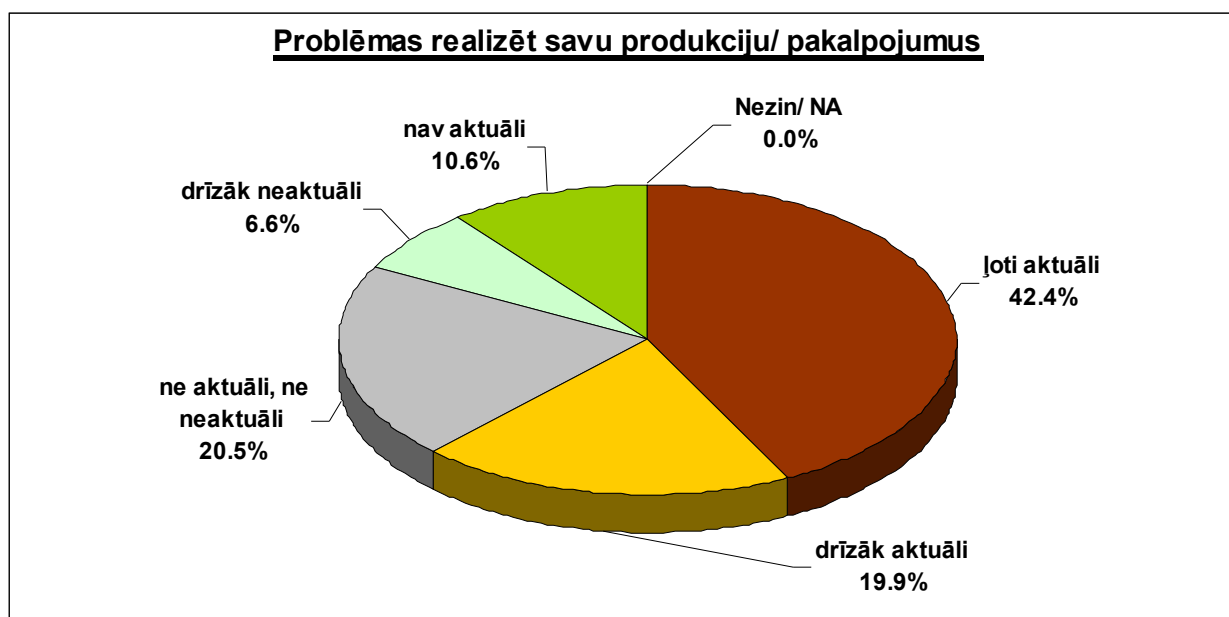
2.4.2. Konkurence

Kā otra aktuālākā problēma tiek nosaukta konkurence, to min gandrīz trīs ceturtdaļas aptaujas dalībnieču (74,2%), un vairāk kā puse (58,9%) aptaujāto sieviešu to uzskata par “ļoti aktuālu” problēmu.

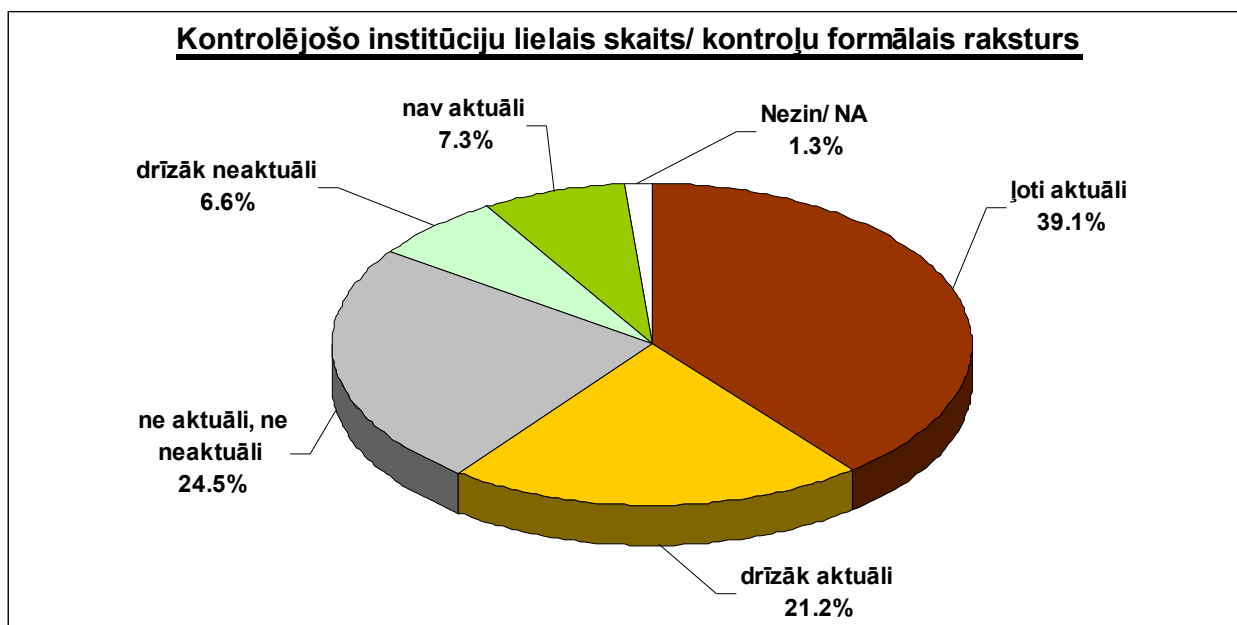
2.4.3. Problēmas realizēt savu produkciju/ pakalpojumus

Problēmas ar saražotās produkcijas/ pakalpojumu realizāciju ir trešais nozīmīgākais šķērslis biznesā, to min 62,3% aptaujas dalībnieču.

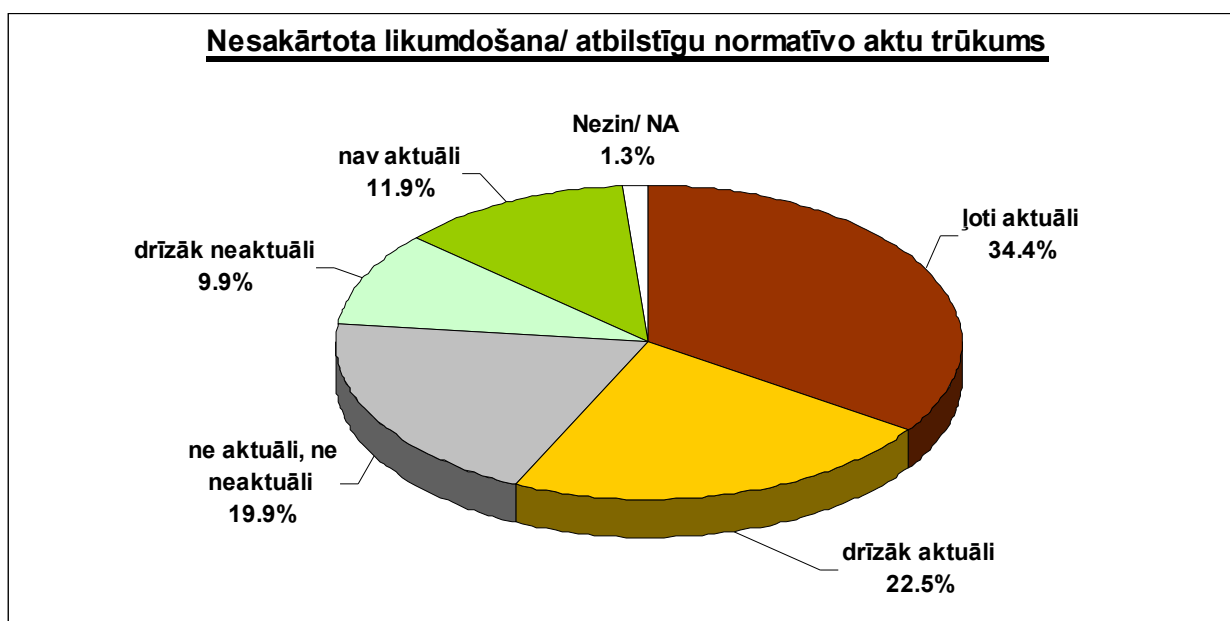
2.4.4. Kontrolējošo institūciju lielais skaits/ kontroļu formālais raksturs

Kā ceturtā nozīmīgākā problēma tiek atzīta kontrolējošo institūciju darbība (šo institūciju lielais skaits un darbības formālais raksturs). Jāatzīmē, ka gandrīz ceturtā daļa (24,5%) respondentu šo problēmu novērtē kā “ne aktuālu, ne neaktuālu”:

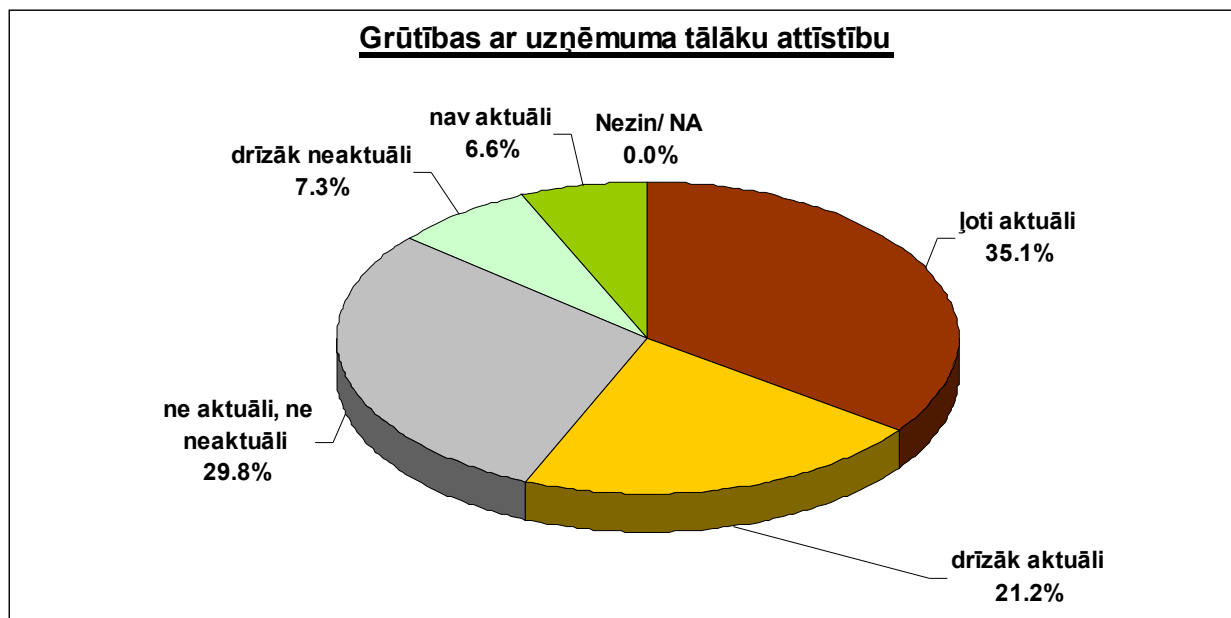
2.4.5. Nesakārtota likumdošana/ atbilstīgu normatīvo aktu trūkums

57,9% respondentu kā par lielākā vai mazākā mērā aktuālu problēmu novērtē atbilstīgu normatīvo aktu trūkumu un nesakārtotu likumdošanu:

2.4.6. Grūtības ar uzņēmuma tālāku attīstību

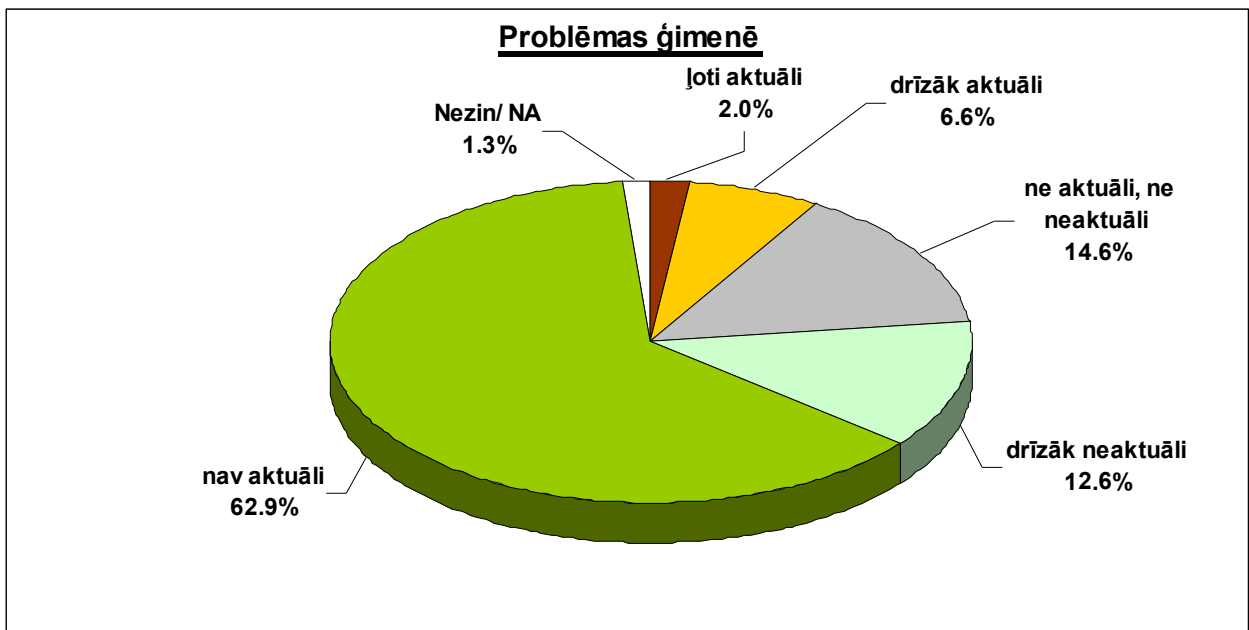
56,3% aptaujas dalībnieču kā problēmu nosaukušas grūtības ar uzņēmuma tālāku attīstību, vairāk kā viena trešdaļa (35,1%) to nosauc kā “ļoti aktuālu” problēmu. Atbilžu “ne aktuāli, ne neaktuāli” īpatsvars (29,8%) šajā jautājumā ir visaugstākais visu jautājumu vidū:

Pārējās problēmas kopumā biežāk raksturotas kā neaktuālas:

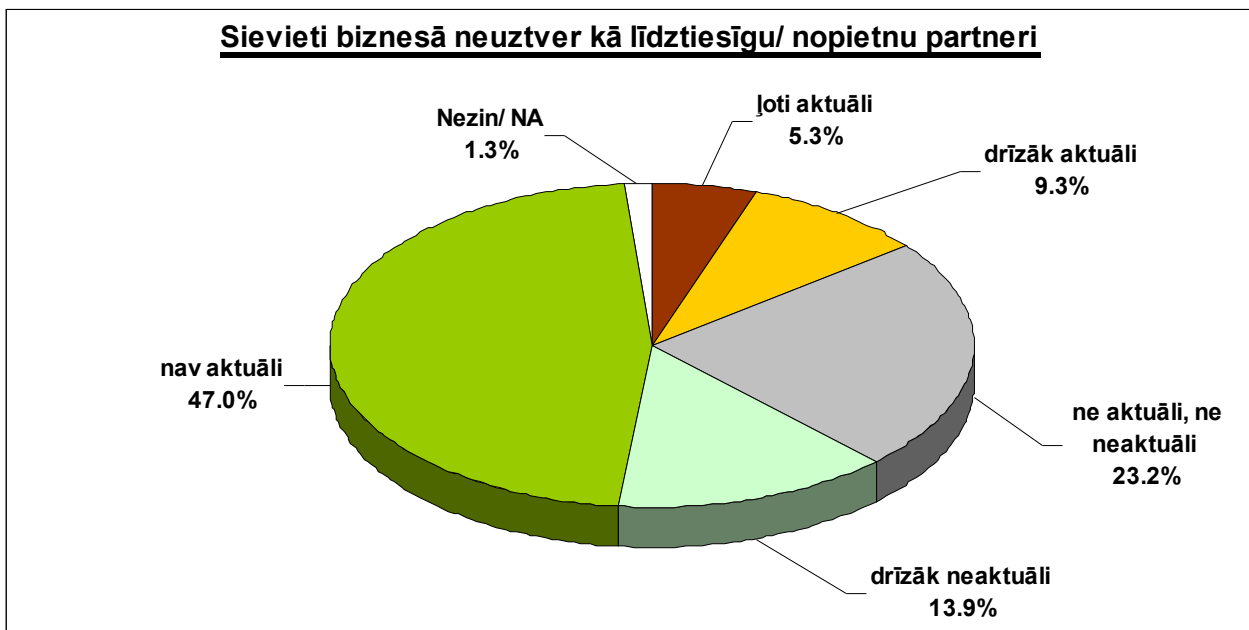
2.4.7. Problēmas ģimenē

- j. Tikai 8,6% aptaujas dalībnieču šo problēmu nosaukušas kā lielākā vai mazākā mērā aktuālu, bet dominējošā aptaujāto sieviešu daļa (75,5%) neuzskata problēmas ģimenē (ja tādas ir) kā traucējošas biznesā. :

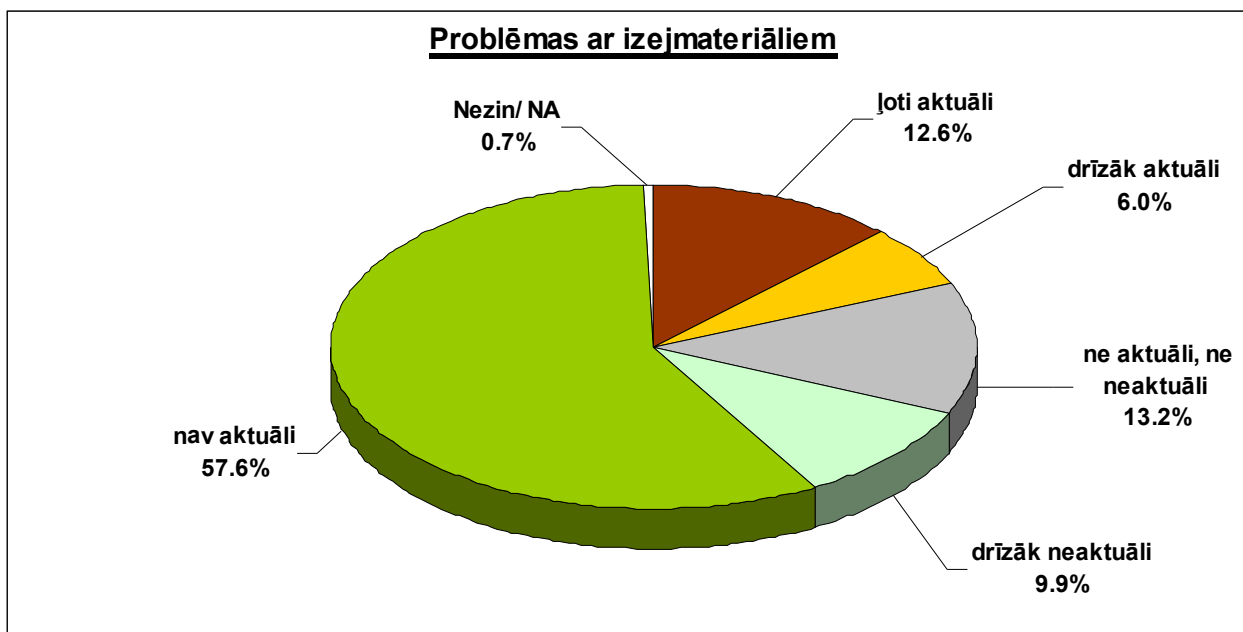
2.4.8. Sievieti biznesā neuztver kā līdztiesīgu/ nopietnu partneri

Arī šī problēma respondentēm nešķiet biznesam traucējoša – tikai 14,6% aptaujas dalībnieču nosauc to kā aktuālu, savukārt 60,9% raksturo to kā neaktuālu (ceturtā mazāk aktuālā problēma):

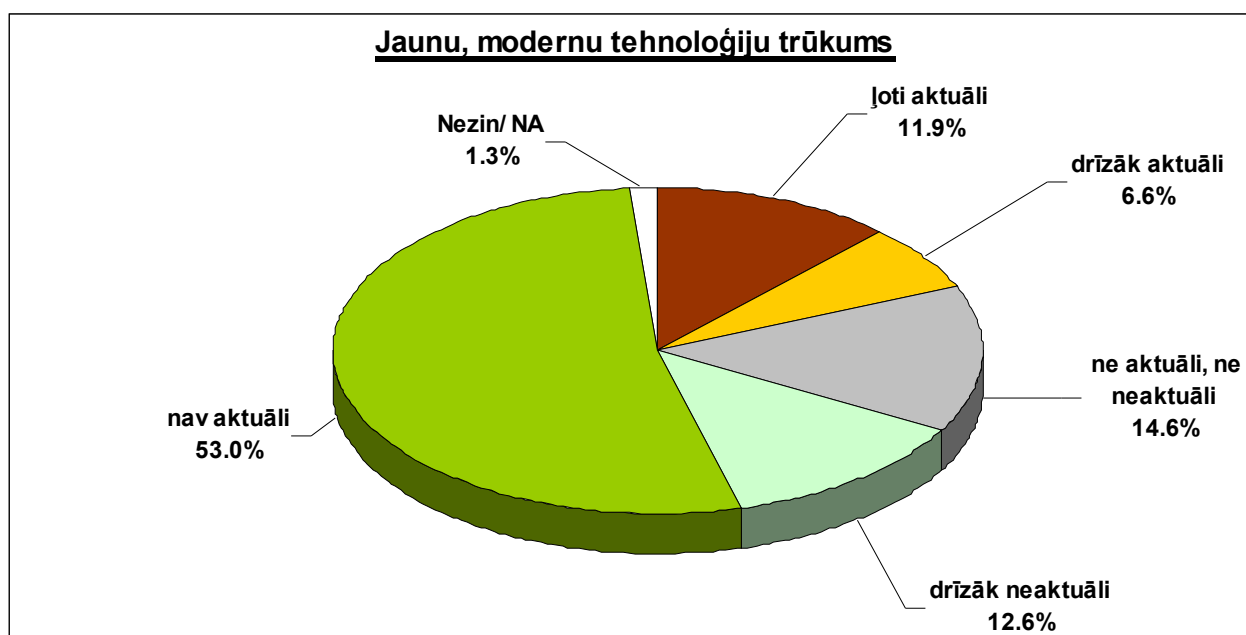
2.4.9. Problēmas ar izejmateriāliem

xi. Šī problēma respondentēm šķiet kā otrā mazāk aktuālā (divas trešdaļas aptaujas dalībnieču nosauc to kā neaktuālu):

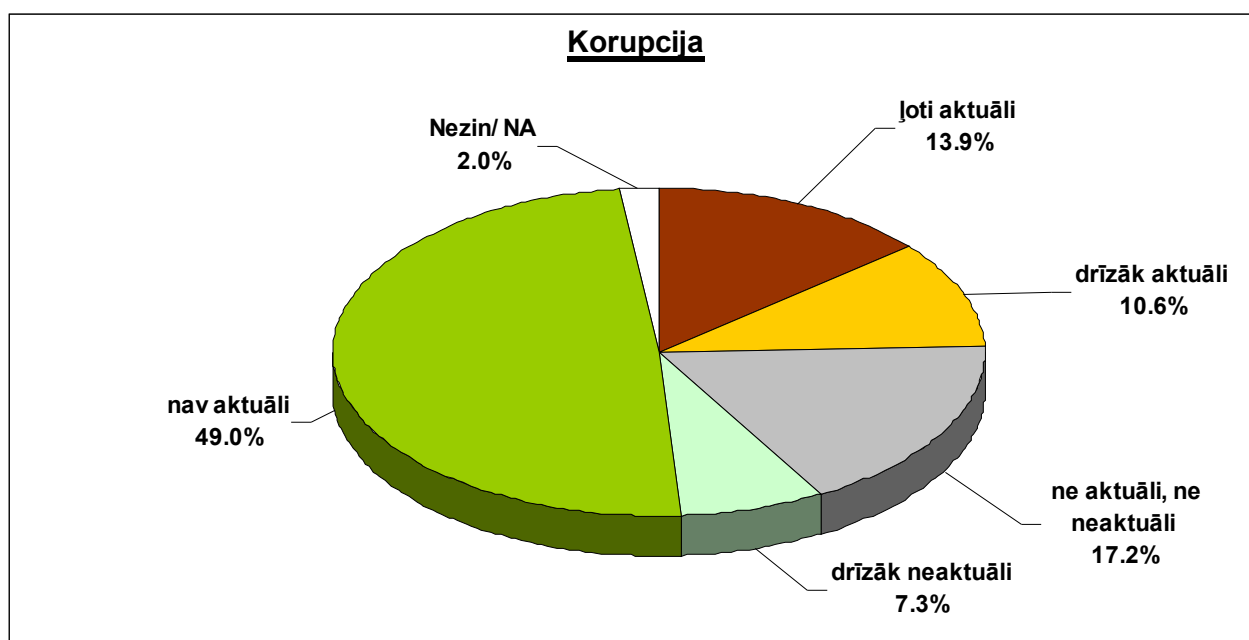
2.4.10. Jaunu, modernu tehnoloģiju trūkums

Trešā mazāk aktuālā problēma respondentu skatījumā ir jaunu, modernu tehnoloģiju trūkums:

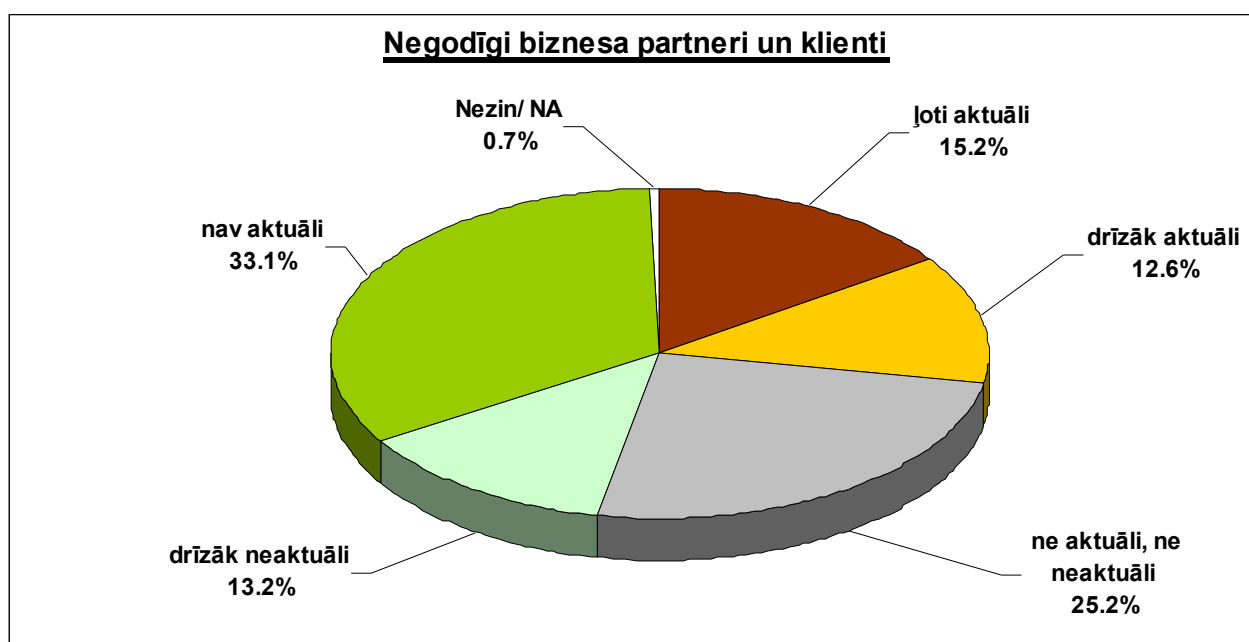
2.4.11. Korupcija

Korupcija, kas parasti uzņēmēju vidū tiek nosaukta kā viena no būtiskākajām problēmām, sieviešu uzņēmēju auditorijā biežāk nosaukta kā neaktuāla (56,3% gadījumu), nevis aktuāla problēma (24,5%):

2.4.12. Negodīgi biznesa partneri un klienti

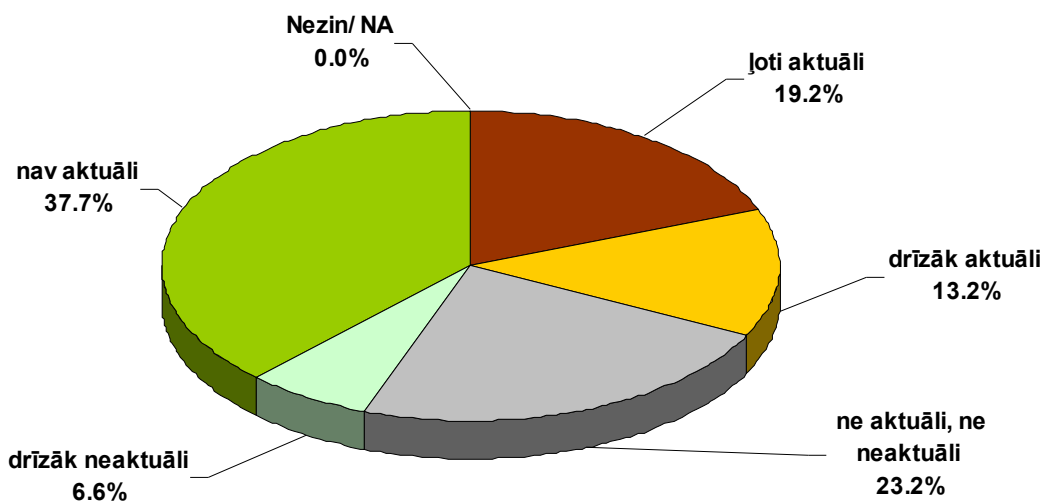
Gandrīz puse (46,3%) aptaujas dalībnieču uzskata, ka šī problēma viņām nav aktuāla. Jāatzīmē, ka ceturtdaļa (25,2%) aptaujāto sievietņu uzņēmēju šo problēmu raksturo kā “ne aktuālu, ne neaktuālu”.

2.4.13. Nesavlaicīgi norēķini par sniegtajiem pakalpojumiem/ realizēto produkciju

Gandrīz trešās daļas aptaujas dalībnieču (32,2%) skatījumā šī problēma viņām ir svarīga, taču lielākā daļa (44,3%) respondentu pauž pretēju viedokli:

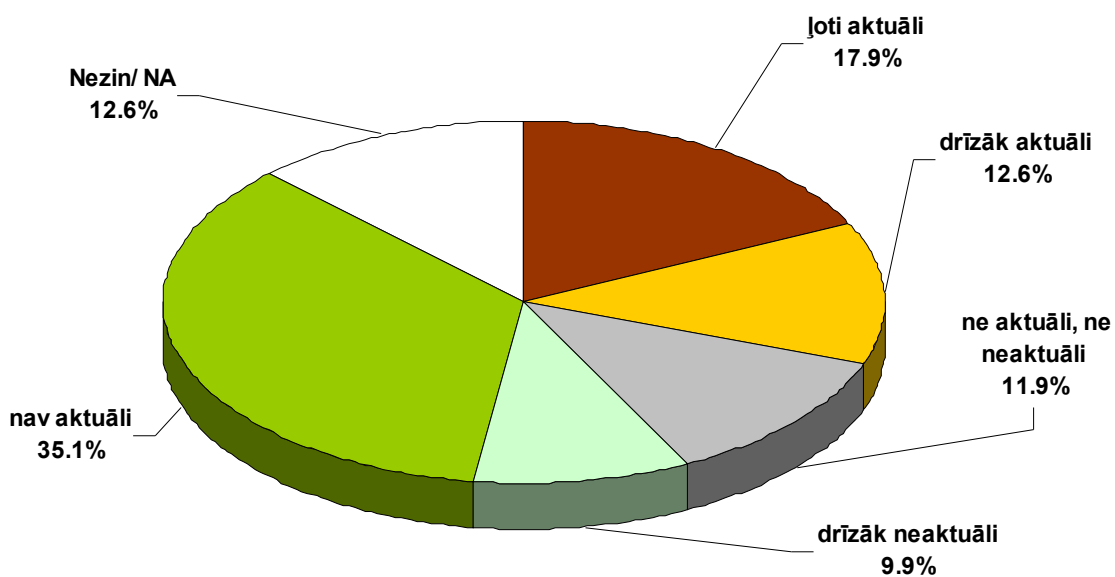
Nesavlaicīgi norēķini par sniegtajiem pakalpojumiem/ realizēto produkciju

2.4.14. Grūti pieejami kredīti/ finansu avoti

Respondentu vairākumam šī problēma nav aktuāla:

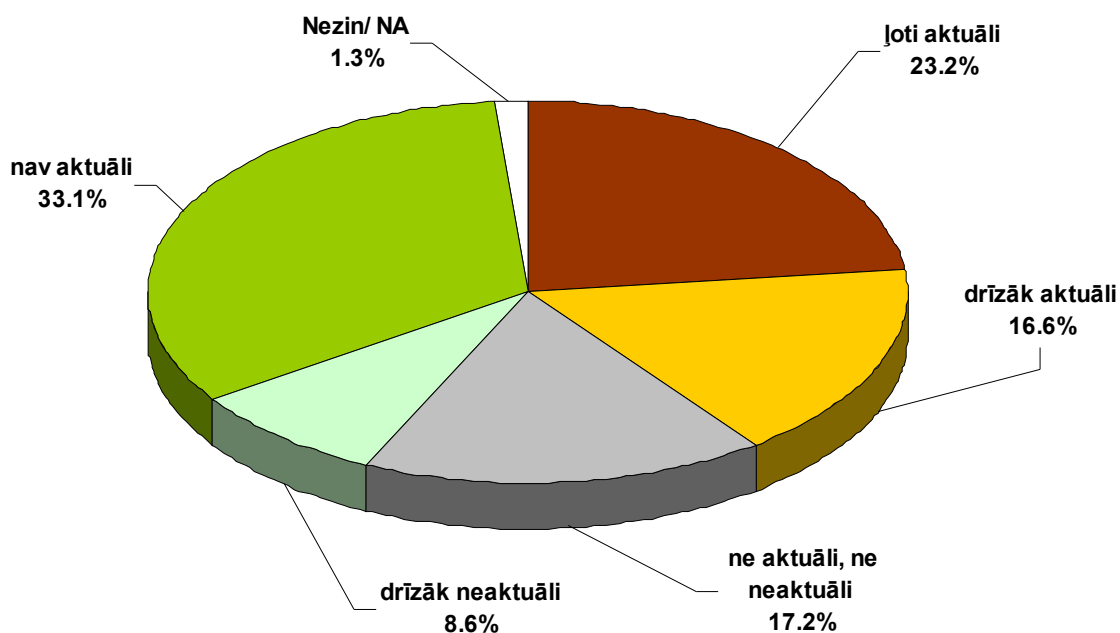
Grūti pieejami kredīti/ finansu avoti

2.4.15. Kvalificēta darba spēka trūkums

41,7% aptaujas dalībnieču šo problēmu vērtējuši kā neaktuālu, kamēr 39,8% - lielākā vai mazākā mērā aktuālu:

Kvalificēta darba spēka trūkums

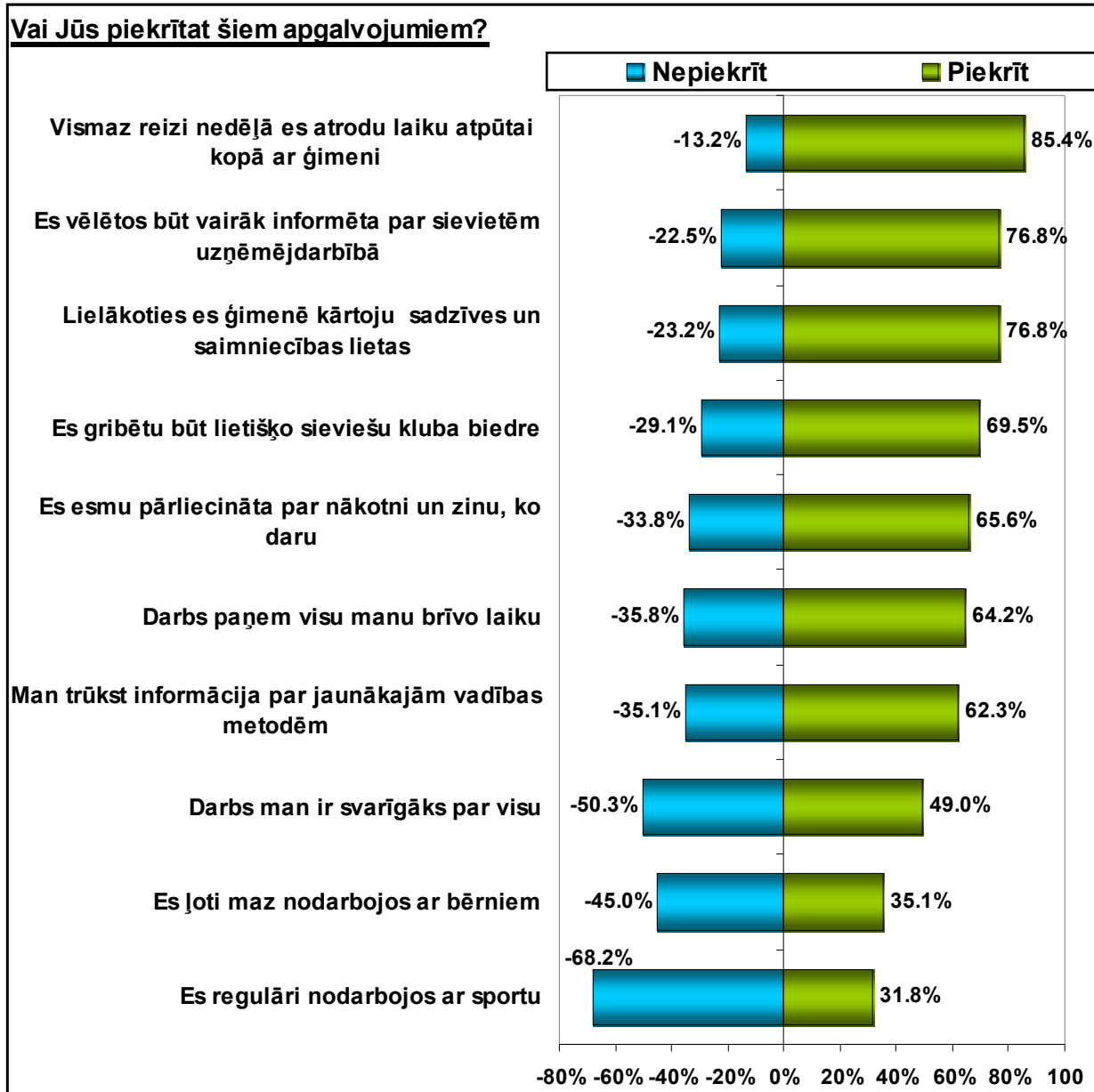
Aptaujas jautājums:

“Tagad es Jums atkal nolasīšu vairākus apgalvojumus. Sakiet lūdzu, cik lielā mērā Jūs piekrītat šiem apgalvojumiem? Vai Jūs tiem pilnībā piekrītat, daļēji piekrītat, daļēji nepiekrītat vai pilnībā nepiekrītat?”

Dominējošā aptaujāto sieviešu uzņēmēju daļa vēlētos būt lietišķo sieviešu kluba biedres, kā arī vairāk informētas par sievietēm uzņēmējdarbībā un jaunākajām vadības metodēm.

Hipotētiski var pieņemt, ka sievietes uzņēmējas Latvijā, neraugoties uz lielo darba slodzi, saplānojot laiku, veiksmīgi kārtu gan ģimenes sadzīves un saimnieciskās problēmas, gan pietiekoši aktīvi piedalās bērnu audzināšanā.

2.6. Uzticība valsts un sabiedriskajām institūcijām

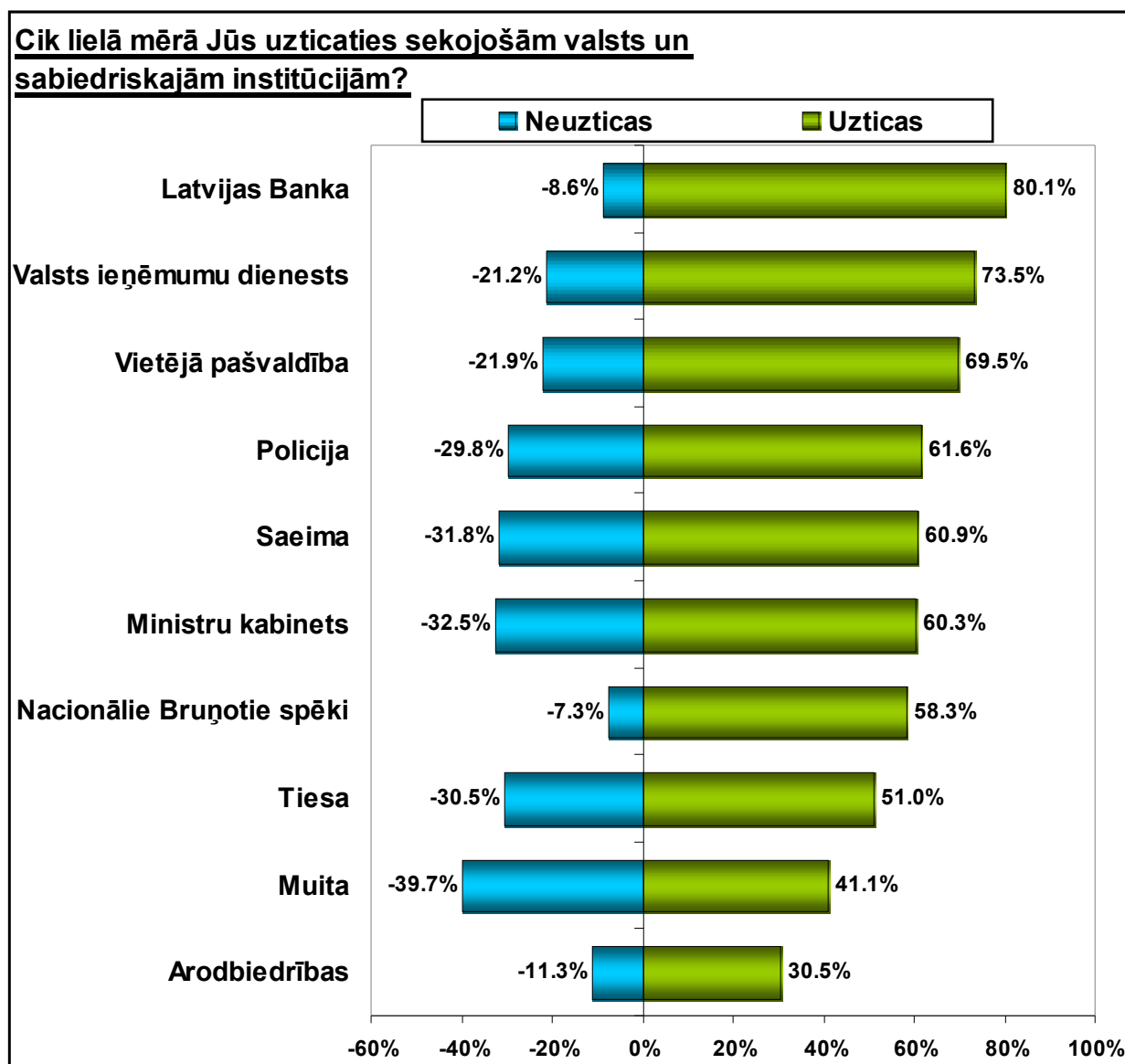
Aptaujas jautājums:

“Sakiet, lūdzu, cik lielā mērā Jūs uzticaties sekojošiem valsts un sabiedriskajiem institūtiem? Vai Jūs tiem pilnīgi uzticaties, daļēji uzticaties, daļēji neuzticaties vai pilnīgi neuzticaties?”

Apskatot atbilžu sadalījumu kopumā, jāatzīmē, ka aptaujāto sieviešu uzņēmēju vidū visu aptaujā iekļauto valsts un sabiedrisko institūciju reitingi (pozitīvo un negatīvo atbilžu starpība) ir pozitīvi.

Salīdzinot šos datus ar “Latvijas fakti” veikto ikmēneša sabiedriskās domas aptauju datiem, jāsaka, ka vērojamas līdzīgas tendences. Visaugstākā uzticība aptaujas dalībnieču vidū ir Latvijas Bankai (tai uzticas 80,1% aptaujāto sieviešu), savukārt viszemākā uzticība ir muitai (tai neuzticas 39,7% respondentu).

Vismazāk vērtētākā institūcija ir arodbiedrības (par to konkrētu viedokli izteikušas tikai 41,8% respondentu).

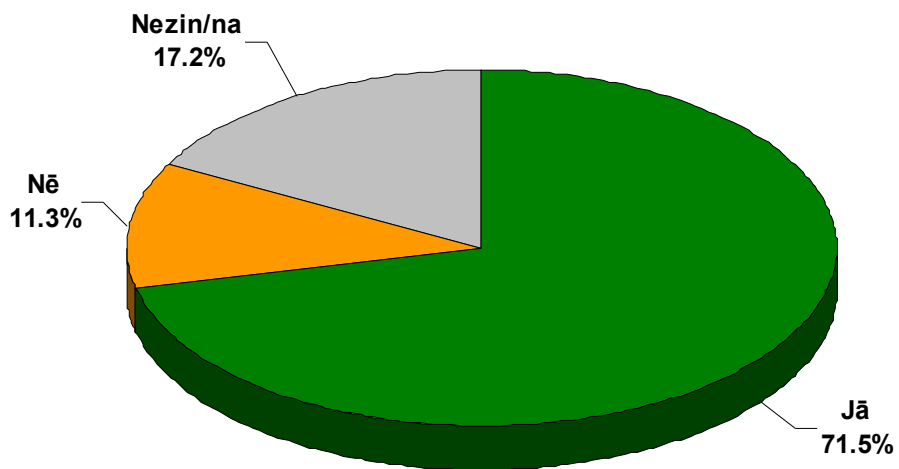
3. Turpmākie nākotnes plāni

Aptaujas jautājums:

“Vadoties pēc šodienas izjūtām, kā Jums šķiet, vai Jūs turpināsiet savu biznesu/ nodarbosieties ar uzņēmuma vadību arī pēc tam, kad Latvija iestāsies Eiropas Savienībā?”

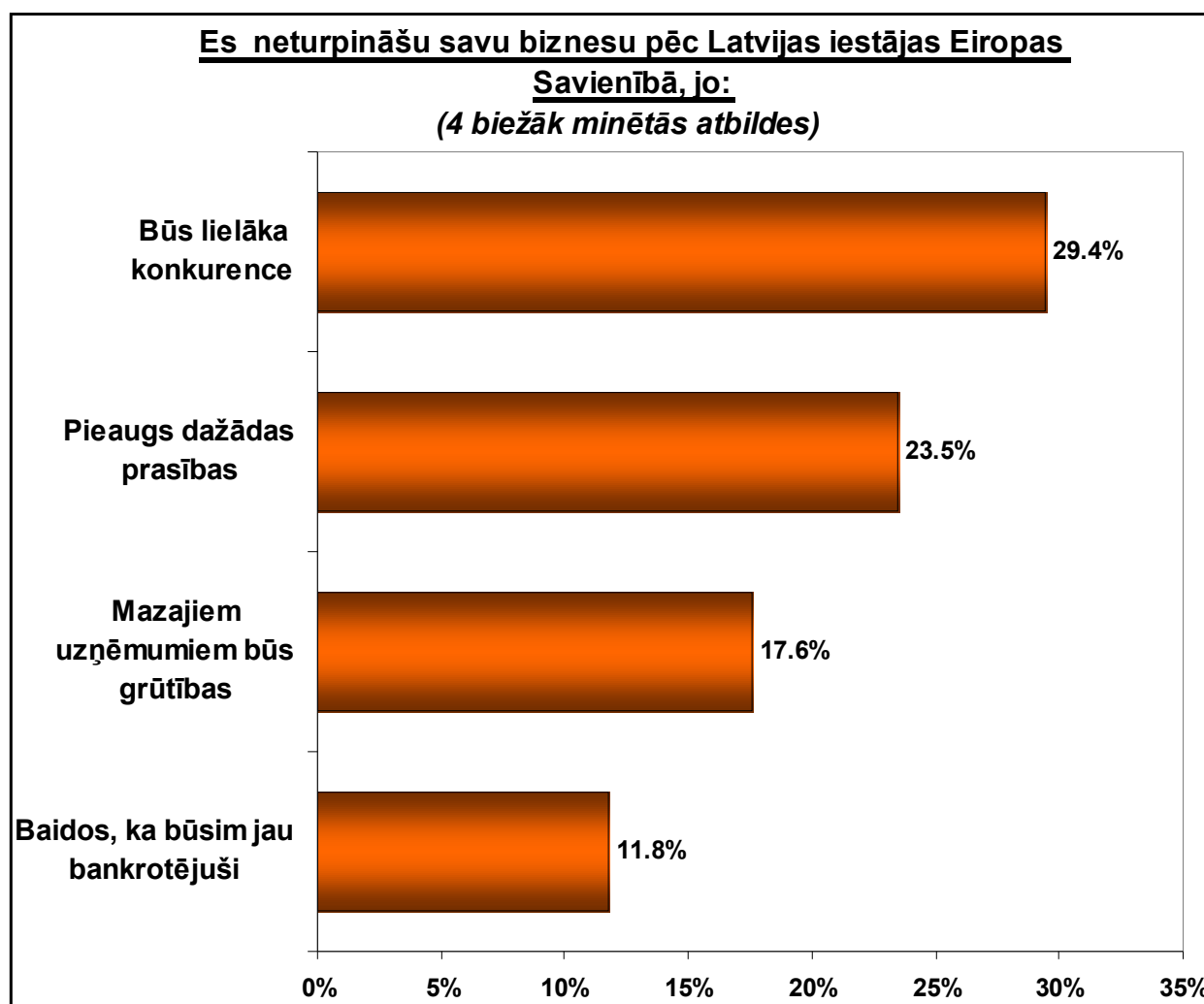
Galvenokārt (71,5%) aptaujas dalībnieces paudušas viedokli, ka viņas turpinās savu biznesu / nodarbosies ar uzņēmuma vadību arī pēc Latvijas iestājas Eiropas Savienībā:

**Vai Jūs turpināsiet savu biznesu/ nodarbosieties ar
uzņēmuma vadību arī pēc tam, kad Latvija iestāsies
Eiropas Savienībā?**

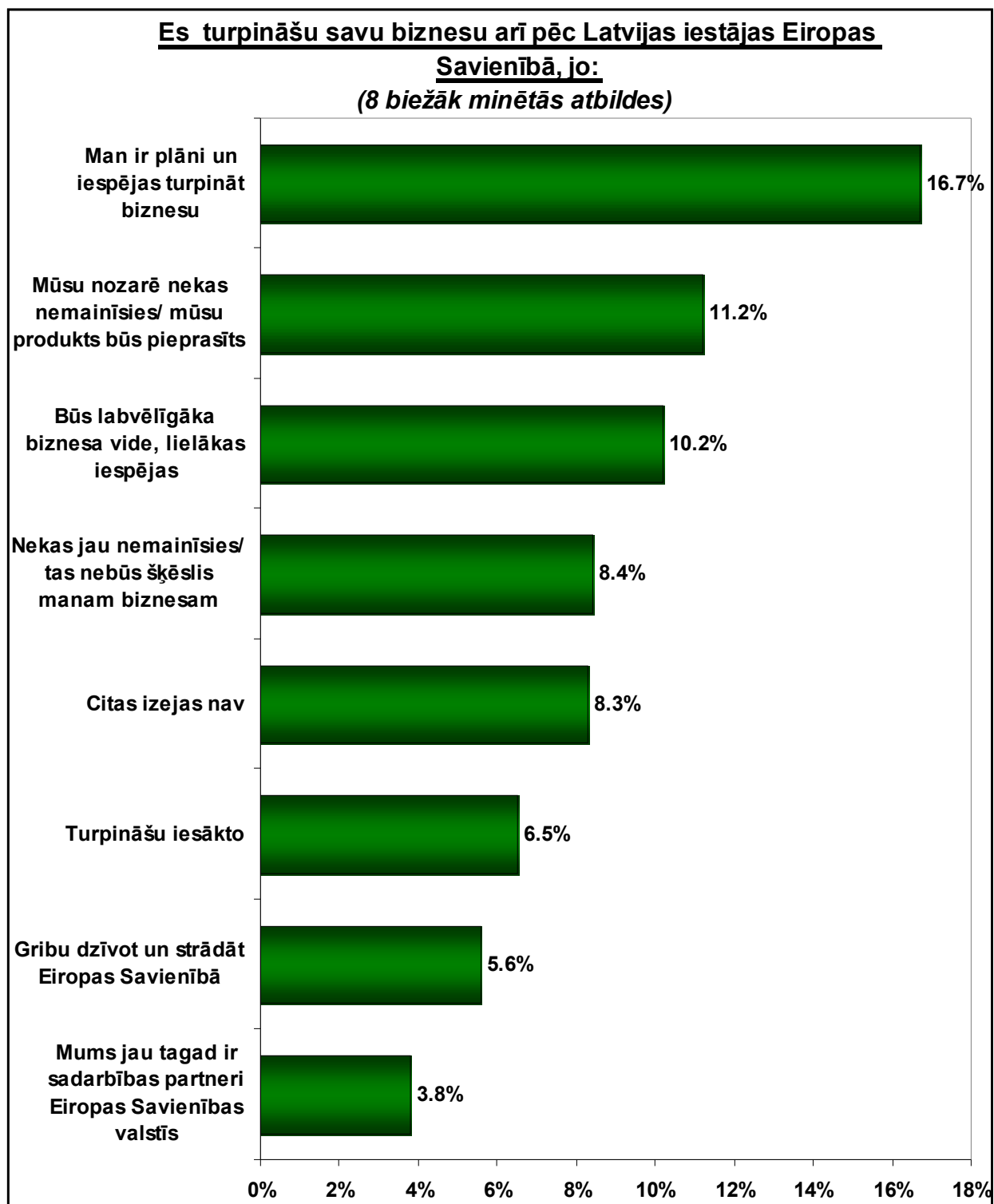

11,3% aptaujātās sievietes, kuras šajā jautājumā atbildēja, ka viņas neturpinās savu biznesu, savu nostāju pamatoja sekojoši:

- uzņēmums neizturēs konkurences cīņā (“*būs lielāka konkurence*”; “*bankrotēsīm*”);
- mazo un vidējo uzņēmumu darbība tiks apdraudēta visvairāk (“*mazais bizness būs briesmās*”; “*mazie uzņēmumi lauksaimniecībā izputēs*”);
- pieaugs dažādas prasības - saražoto produktu un pakalpojumu kvalitātei, ražošanas tehnoloģiskajam procesam, u.c..

Respondentes (71,5% no visām aptaujas dalībniecēm), kuras atbildēja, ka viņas turpinās savu biznesu arī tad, ja Latvija kļūs par Eiropas Savienības dalībvalsti, savu viedokli argumentēja sekojoši:

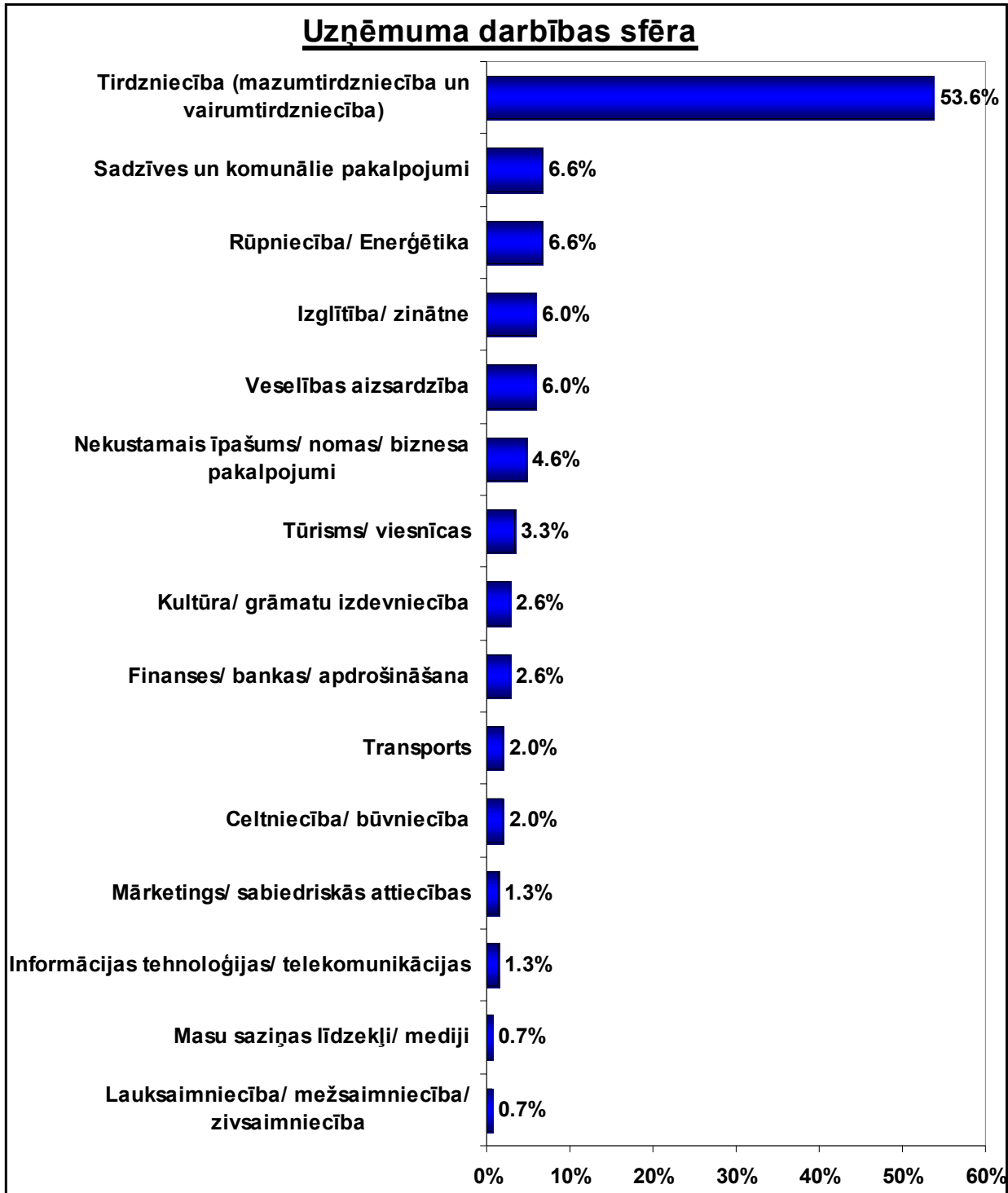

I. IV. Pielikums

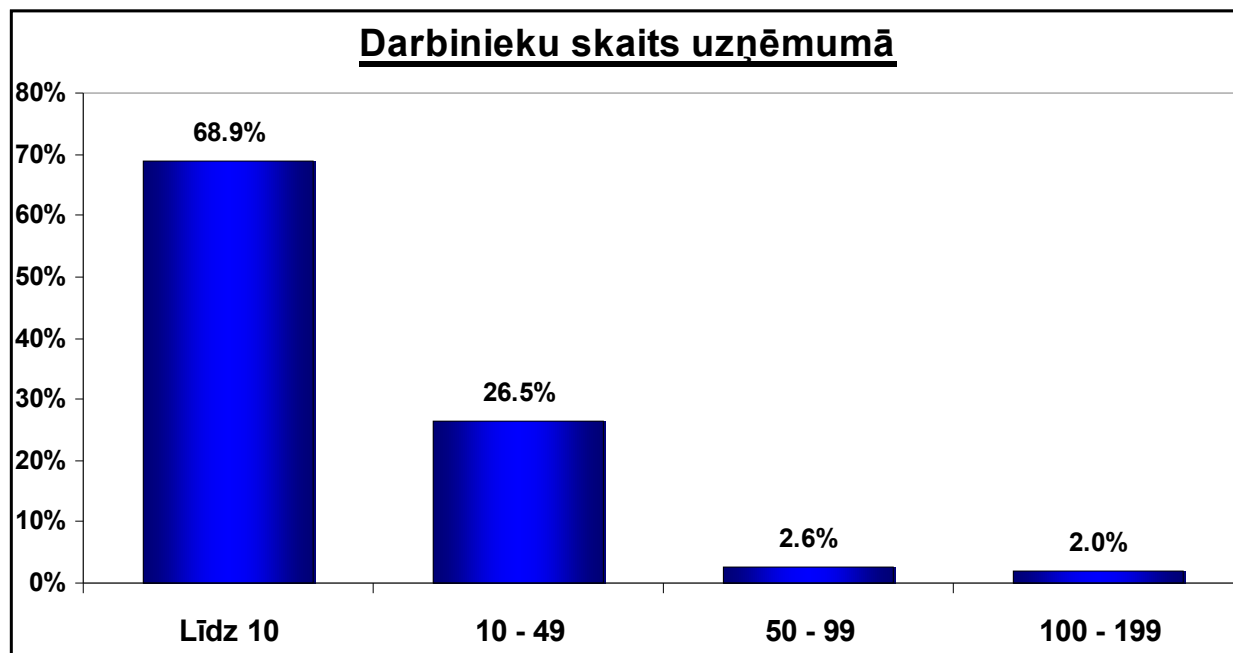
13. "Demogrāfijas dati"

14.

1. Aptaujāto sieviešu vadīto uzņēmumu darbības sfēra

2. Darbinieku skaits uzņēmumā

3. Aptaujāto sieviešu ģimenes stāvoklis

3.1. Mājsaimniecības lielums (ģimenes locekļu skaits) aptaujāto sieviešu ģimenēs:

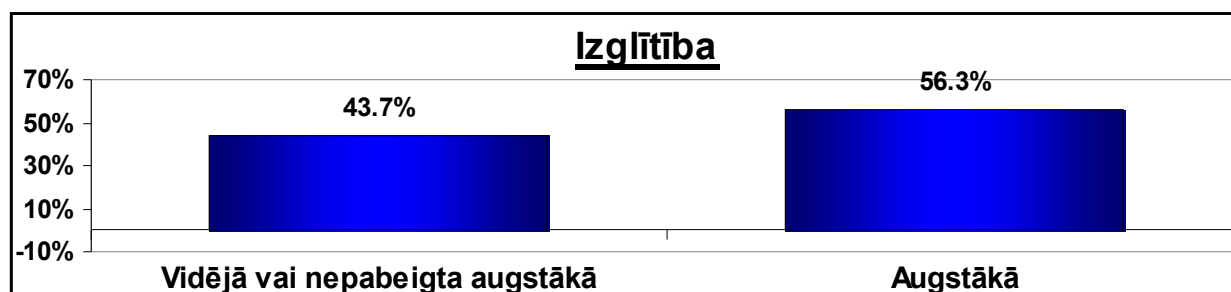
1	2	3	4	5
4,6%	27,2%	33,8%	23,2%	11,3%

3.2. Dati par mājsaimniecību veidojošo ģimenes locekļu sastāvu:

- 31,1% aptaujāto sieviešu uzņēmēju ģimenēs ir kāds pensijas vecuma cilvēks (1 pensionārs ir 21,9% aptaujāto sieviešu ģimenēs; 2 pensionāri ir 7,9% un 3 pensionāri ir 1,3% aptaujas dalībnieču ģimenēs).
- 11,6% aptaujāto sieviešu uzņēmēju ģimenēs ir pirmsskolas vecuma bērni (vecumā līdz 7 gadiem), 1 bērns šajā vecumā ir 9,9% aptaujas dalībnieču ģimenēs; 2 bērni ir 0,7% aptaujas dalībnieču ģimenēs.
- Bērni vecumā no 7 līdz 18 gadiem ir 40,4% aptaujāto sieviešu uzņēmēju ģimenēs (1 bērns šajā vecumā ir 30,5% aptaujas dalībnieču ģimenēs; 2 bērni ir 8,6% aptaujas dalībnieču ģimenēs, 3 bērni – 1,3%).

4. Aptaujāto sieviešu uzņēmēju iegūtā izglītība un specialitāte, svešvalodu zināšanas

4.1. Izglītība

4.2. Svešvalodu zināšanas (var kontaktēties, sarunāties)

Svešvaloda	Sieviešu uzņēmēju īpatsvars, kuras pārzina šo valodu (var kontaktēties, sarunāties)
Angļu	42,4%
Vācu	23,2%
Krievu	92,1%
Lietuviešu	2,0%
Poļu	2,0%
Itāļu	2,0%
Ukraiņu	0,7%

4.3. Iegūtā specialitāte

legūtā specialitāte (respondenšu brīvi nosauktā)

